5 UTRINKI IZ SAMOEVALVACIJE

V tem poglavju bomo predstavili primere iz šol, ki uporabljajo samoevalvacijo.
Primere smo na splošno razdelili na področja o:

- otrocih
- učiteljih
- ravnateljih, vodjih in organizacijah
- projektih

Otroci v centru samoevalvacije

Če ne bi bilo otrok, ne bi bilo šol, tako da začenjamo z njimi in primeri, kjer so glavni akterji otroci.

1. Povratna informacija kot orodje pri »Čarobnem Drevesu« (BE).

Luc Zajac, direktor »De Toverboom«, osnovna šola, Geel, Belgija

Kontekst: »De Toverboom« se nahaja v mestu Geel, 30 kilometrov iz Antwerpa, Belgija. Je ne-selektivna osnovna šola s 185 učenci med 2 in 11 leti. Ustanovljena je bila leta 1689 in sodi danes med zasebno financirane šole. Ime naše šole »De Toverboom« v slovenščini pomeni »čarobno drevo«, kar se večini ljudi zdi smešno ime. Prav tako kot ljudi očara čarovnik, želimo otroke očarati tudi mi. Ker je naša šola blizu gozdov Bel, imamo za zaščitni znak šole simbol drevesa, ki ji tudi dopolni ime. Besedilo so pripravili Christiene Helsen in njeni kolegi.

A. Prepoznavanje lastnega vedenja

Uvod:Vsak učenec ima svoj način učenja. Nekateri »delajo«, drugi »razmišljajo« ali »govorijo« in to moramo pri samoevalvaciji upoštevati. Otrokom lahko posredujemo povratno informacijo tako, da jih privedemo do tega, da razmišljajo o svojem obnašanju, razredu ali procesu učenja tako, da jim pokažemo enostavne risbe. Tako jim ni vedno treba izpolnjevati formularjev, ko evalvirajo stvari.

Proces: Učenci se lahko na ta način ocenijo.

»Petletni fant sedi sam in nekaj računa, ostali pa delajo v skupinah. Učitelj mu pokaže risbo in fanta vpraša, če prepozna opisano situacijo. Fant prizna, da nikoli ne pusti drugim fantom, da bi se igrali z njim. Učitelj ga vpraša, če je to samo stvar drugih fantov. Odgovori, da ne ve. V diskusiji, ki sledi postane jasno, da je fant zelo izbirčen glede tega, kdo mu je in kaj mu ni všeč (stvari in sošolci); je tudi zelo odločen glede stvari in ljudi, ki mu niso všeč.

Ko so mu pokazali še eno risbo, se je začel zavedati, da mu niso pri srcu neumni sošolci. Nato so ga prosili, naj nariše zid in pove, zakaj je na zidu narisal ščitnike. Odgovori, da mu to omogoča obrambo in napad. Orožja, ki jih uporablja proti sošolcem so žaljenje, norčevanje, pretep in udarci. Ker si ne želi biti tepen, se skrije za ščitnik. Fant še trdi, da ga ostali tudi žalijo.

Učitelj mu nato pokaže še eno risbo in ga vpraša, če prepozna narisano stvar. Ko odgovori negativno, mu učitelj razloži, da je narisana stvar popek, v katerem se skriva roža, ki se bo odprl, ko bo nanj posijalo sonce. Nato bo postal zelo lepa roža. Učitelj mu pove, da če razdre predel zida, bo sonce lahko posijalo na popek in bo fant posledično precej bolj prijetna in prijaznejša oseba. Fant to razume in pravi da to lahko naredi, ampak si hkrati misli, da bo vse skupaj kmalu pozabljeno. Potem dobi navodilo, naj tudi sam nariše svojo risbo, ki jo lahko razume samo on in si jo obesi na zid v svoji sobi.

Enak postopek se lahko uporablja pri reševanju drugih težav v razredu mlajših otrok. Čez dan je veliko priložnosti za učence, da razmislijo o lastnem procesu učenja. Evalvacija lahko poteka individualno, v skupinah in s celim razredom. Najbolj pomemben pa je odnos z otroki, vzdušje in ustvarjanje vezi zaupanja.«

(To je del zanimivega poročila, ki je predstavljeno v odseku zgodb knjižnice (»story section«) na internetni strani I-Probe)

B. Učenci šestega razreda evalvirajo svoj čas v osnovni šoli »De Toverboom«

Sledi poročilo o projektu evalvacije, ki so ga izvedli 11 let stari učenci 6. razreda osnovne šole marca 2004. Ocenili so svoj čas v šoli Toverboom. Poročilo navaja pozitivne in negativne izkušnje.

Podali bomo razlago projekta in dejanja evalvacije v sliki in besedi. Omenili bomo tudi dialog z vpletenimi osebami.

RAZLAGA PROJEKTA

1. **Kaj se je dogajalo »prej«**

   V De Toverboom je bilo v navadi, da se vsako leto izpraša eno skupino soudeležencev. Do sedaj so bili starši, učitelji in učenci vprašani preko »papirja in pisala«. Za vsako od vključenih skupin so bile sestavljene posebni seznami vprašanj.

2. **Vizija**

   Naše načelo je, da so učenci edini, ki lahko vidijo, kako se šola lahko razvije, ker edino oni med devetimi leti vrtca in osnovne šole izkusijo vse. Zaradi tega je pomembno, da učenci delijo svoje izkušnje o De Toverboom-u z ravnateljem in učitelji. Zaradi evalvacije in pogovorov v pripravljenih okvirjih, so učenci vpleteni v celoten šolski proces.

   Kot rezultat konference o samoevalvaciji I-Probe se je razvila ideja o tem, da bi se otrokom ponudilo bolj aktivne oblike evalvacije in se jim tako omogočilo, da glede na rezultate sodelujejo v življenju šole. Tak način jim je bolj ugajal in se je pokazal za bolj primernega njihovim letom, obenem pa je to dalo procesu evalvacije bolj igriv in prijazen ton.

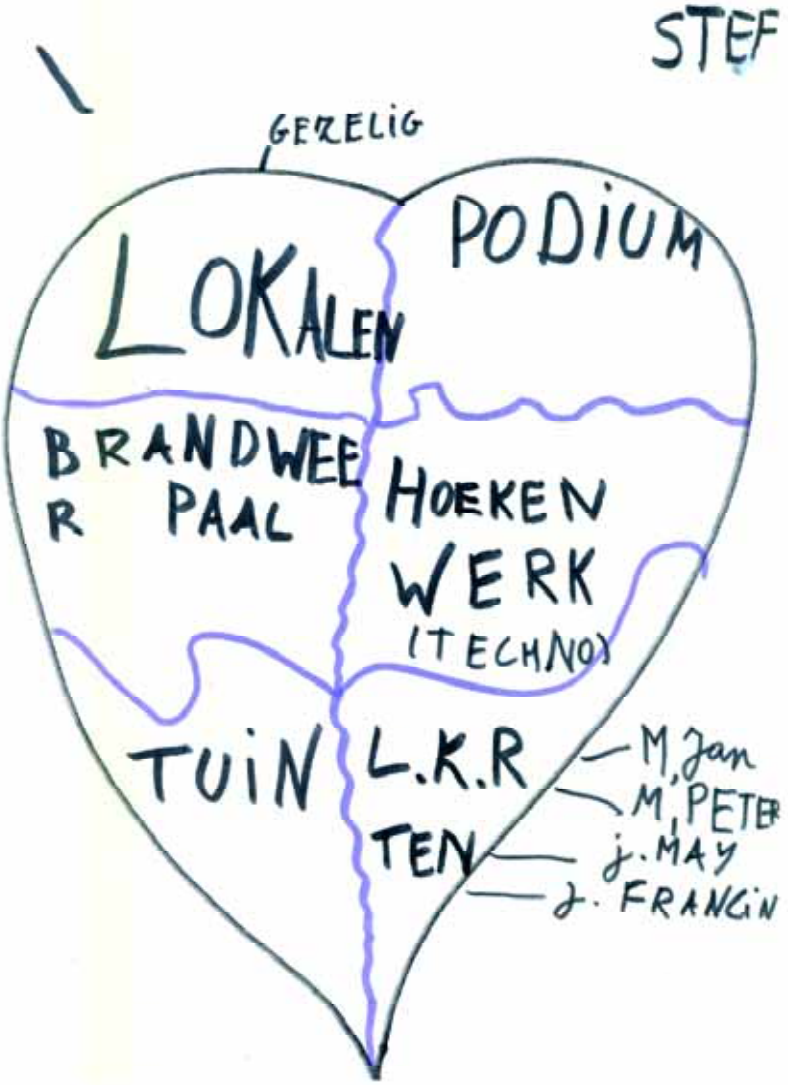

Učenci šestega razreda evalvirajo svojo šolo

Cilj šole je ustvariti prijetno učno okolje za učence. To pomeni: posodobljena, vznemirljiva vsebina, ki ustreza družbi leta 2004 in strukture, katerih se lahko učenci udeležijo. To ne pomeni, da lahko učenci sami odločajo, in delajo kar hočejo. Skupaj se moramo truditi za vzpostavitev kompromisov. Zaradi procesa samoevalvacije se prične debata med vpletenimi.

3. **Organizacija**

   Ravnatelj je prevzel pobudo in vodil evalvacijske aktivnosti v razredu. Razrednik se teh delovnih srečanj ni udeleževal, da ne bi vplival na učence. Najprej je ravnatelj razložil pomen projekta, nato pa odločno vprašal učence, da predstavijo stvari tako kot so jih v resnici izkusili. To je bilo nujno za doseganje pomembnih rezultatov. Učencem CD razreda je bil projekt predstavljen kot resno delo, čeprav je dejansko bolj igra.

AKTIVNOSTI

Uvod:
Najprej je podan opis aktivnosti, ki so potekale v okviru šolske evalvacije učencev in pa rezultate te evalvacije, nato pa bi radi omenili diskusije med vpletenimi osebami pod naslovom »Dialog«.

1. »Brainstorming« z uporabo miselnega vzorca

Da bi vključili čim več elementov šolskega učenja v aktivnosti, je bil za učence pripravljen miselni vzorec/polje besed.

Kaj sestavlja »učenje« in na kaj pomislite ko razmišljate o »učenju«?

Elemente so na tablo napisali učenci. Dobili so tudi priložnost za postavljanje vprašanj o elementih, ki jim niso bili jasni. Poznali so tehniko. Ko so vse razporedili, so zapisali miselni vzorec na velik list papirja, da bi ga lahko uporabili tudi v naslednjih dneh.

2. Individualna lestvica najboljših šest: kaj pomaga pri učenju

Učenci so se odločili, da bodo najprej obdelali negativne vidike šole in tiste s katerimi se najmanj strinjajo. Učence so prosili, da napišejo ali narišejo kaj jih med šolskim časom moti, kaj je neprimerno, omejeno ali zoprno, nato so to drug drugemu razložili.

Ko so slišali medsebojna mnenja, se je začela razprava o negativnih vidikih: omejena infrastruktura, vedenje prostovoljk, nered, žaljenje in podobno. Zaradi pomanjkanja časa se je pogovor nadaljeval še naslednji dan.

Po koncu aktivnosti se je pojavilo vprašanje: Ali ste lahko napisali/narisali, kar ste hoteli razčistiti? Na tla so postavili debelo vrv, ki naj bi predstavljala matematično os. Na vsakem koncu te osi je bilo napisano »povedal/a sem lahko vse« ali »povedati nisem mogel/la ničesar«. Učence so nato prosili naj se postavijo na mesto, ki predstavlja njihovo izkušnjo. Potem so učenci svojo postavitev razložili ravnatelju in drugim učencem.

3. Individualna lestvica najboljših šest: kako se najboljše učiti?

Drugi dan so učence prosili, naj narišejo enostavne slike s svinčnikom (na list papirja v obliki srca), da bi s tem opisali svojih najboljših šest. Prvo vprašanje je bilo: *»Kaj zelo pozitivnega ste izkusili v šoli De Toverboom?«*

Po risanju so učenci pregledali slike in oblikovali manjše skupine glede na razvrščanje svojih »najboljših« šest. Razložili so si izbire in skupaj prišli do zaključkov. Soglasje glede delovnih vzorcev in razredne infrastrukture je bilo presenetljivo, to pa je odprlo vprašanja za naslednje šolsko leto.

V naslednjem šolskem letu gredo vsi učenci v srednjo šolo v Geel ali Mol. Po eni strani se tega veselijo, po drugi pa bodo pogrešali De Toverboom, kjer je bil njihov zaključek. Vsi so se strinjali glede elementov, ki naj bi jih srednje šole dobile od De Toverboom; humor med poukom, *»hoekenwerk (delo v kotičku)«*, prijetna atmosfera, razvijanje lastnih projektov, »integrirano hoekenwerk tehnologijo«. Odločili so se, da bodo preverili, kako bi lahko o tem informirali izbrane srednje šole.

Drugi dan je aktivnosti zaključila evalvacija: Do kakšne mere se strinjate z razredom? Učenci so pobarvali primerno polje na mreži in en drugega vprašali za razlago.

4. Kaj vzeti v srednje šole?

Učenci so se odločili, da bodo poslali video posnetek svojih želja srednjim šolam. Skupaj so določili scenarij in si razdelili delo. Snemanje so pripravili v majhnih skupinah in drug za drugim so tudi snemali. Sin enega od učiteljev je nato popravil posnetke in dodal besedilo, ki so ga napisali učenci.

Po snemanju so se učenci pogovorili o tem, kako dostaviti video kasete v šole. Odločili so se, da naj vsak učenec odnese kaseto vodstvu svoje bodoče šole, ravnatelj De Toverboom-a pa bo učence spremil.

DIALOG

Samoevalvacija je razumljiva samo, če rezultati vodijo do sprememb za vse. Pozitivne in negativne točke, ki so jih sestavili učenci, so vodile do pogovorov med učenci samimi, učitelji in vodstvi srednjih šol. Poročilo, ki sledi, prikaže kaj se je zgodilo.

1. Pogovor z ravnateljem o prostovoljkah

Med aktivnostmi prvega dneva, ki je bil osredotočen na negativne izkušnje v šoli, so bile omenjene tudi prostovoljke, ki delajo na šoli. Bile so zelo slabo ocenjene. Učenci so jih dojemali kot nepotrpežljive, nagle jeze, toge in polne predsodkov. V diskusiji so imeli učenci priložnost izraziti svoje pritožbe in jih zapisati na tablo.

Sledil je pogovor med učenci in ravnateljem. Ta je bil nekoliko različen, saj jih je večina trdila, da imajo zelo majhne ali nikakršne težave s prostovoljkami. Nekatere so opravile kako manjše delo klub temu, da jih nihče ni prosil za to, druge pa so se pogovarjale z njimi na igrišču. To je imelo pozitiven učinek na njihov odnos. Ravnatelj je povzel celoten pogovor z risbo in prosil učence, naj jo razložijo.

Učenci so spoznali, da je do rešitve moralo priti z obeh strani, četudi so za težave nekateri bolj krivili prostovoljke. Ravnatelj se je učencem opravičil za obnašanje prostovoljk in jim obljubil, da bo matere in druge učitelje o tem obvestil na diplomatski način.

Evalvacija pogovora med ravnateljem in učenci in njegove izkušnje: vsi so bili zelo vpleteni in tema debate je bila za interese učencev pomembna. Posledično je debata potekala gladko, saj je bilo vsem jasno za kaj gre in pripravljeni so bili najti rešitev, vsi so bili tudi pripravljeni poslušati.

2. Pogajanja z učitelji in ravnateljem o igranju nogometa na igrišču

Med evalvacijskimi aktivnostmi so učenci povezali predlog o igranju nogometa na igrišču z negativnimi izkušnjami. Fantje iz razreda radi igrajo nogomet, deklice pa raje počnejo kaj drugega. V skupinskih debatah so se ponovno pokazale razlike. Učenci so sestavili predlog, da bodo dvakrat do trikrat na teden fantje igrali na igrišču nogomet, medtem pa se bodo deklice igrale na vrtu ali na odru. Ravnatelj je obljubil, da bo tudi to dodal na dnevni red sestanka osebja, po sestanku pa bo poročal o dogovorih v razredu CD.

Skupinska diskusija je bila evalvirana z uporabo barv. Učence so prosili, da izberejo dve barvi s katerima naj pokažejo, kako so izkusili diskusijo in predlog.

Njihova lastna evalvacija diskusije:

rdeča: všeč mi je barva in razredni predlog

zelena in modra: zelena, ker se radi igramo na vrtu; modra, ker mi je všeč barva in vrt

bela: nič nas ne ovira na poti izpeljave predloga

roza: ideja mi je všeč

od rdeče do modre: najprej se mi je zdel predlog slab, sedaj pa se strinjam

črna in rumena: igranje nogometa enkrat tedensko ni dovolj, zaradi tega je situacija črna, rumena pa izraža upanje, da bodo nogomet lahko igrali večkrat na teden.

vse barve mavrice: izberem vse barve, ker so se vsi med pogovorom strinjali.

3. Ravnatelj kot posrednik med učenci in učitelji

Ravnatelj je razložil predlog učencev na sestanku osebja aprila 2004. Ali naj fantom omogočimo, da igrajo nogomet na igrišču 2 ali 3 krat na teden, medtem ko se dekleta in ostali učenci igrajo na vrtu, čeprav vrt ni namenjen igranju? Pozitivne in negativne strani so pretehtani in na koncu se osebje ni strinjalo. Glavni razlog je bil, da naj bi se na igrišču igrali vsi in ne samo osem fantov iz razreda CD, kar bi tudi ustvarilo dodatno breme za nadzornike. Po drugi strani pa so bili učitelji in vzgojitelj športne vzgoje pripravljeni občasno organizirati to aktivnost na igrišču s svojim razredom. Ravnatelj je poročal odločitev osebja učencem razreda CD. Učitelji so začeli občasno organizirati igranje nogometa svojemu razredu.

4. Informirati učitelje o pozitivnih in negativnih vidikih

Razred CD so prosili, da deli svoje izkušnje z učitelji na sestanku osebja. Na opoldanskem sestanku v juniju sta dva učenca poročala učiteljem in jim pokazala videoposnetek.

Na prejšnjem sestanku je ravnatelj osebje pripravil in pomiril, razložil je cilje evalvacijskih aktivnosti in povedal nekaj malega o rezultatih. Zaradi tega so lahko učitelji prisostvovali na sestanku na zelo sproščen način. Učitelji so, kot dogovorjeno, podprli ideje na sestanku septembra 2003 in posledično je ravnatelj zahteval čim večjo mero organiziranja »hoekenwerk«-a in projektnega dela v vsakem razredu.

5. Ravnatelj se je vprašal glede smrdljivih stranišč

Negativna točka ki se je pojavila, so bila smrdljiva stranišča. Ravnatelj je učence prosil za razlago in poskušal najti rešitev in na koncu se je odločil, da bo dal vgraditi filtrirni sistem.

6. Film kot način komuniciranja s srednjo šolo.

Junija 2004 so učenci razreda CD v štirih skupinah obiskali srednje šole, na katere naj bi šli septembra prihodnje leto. Ravnatelj se je prej dogovoril za sestanke in spremil učence. Učenci so se sestali z različnimi ravnatelji šol in dobili možnost, da razložijo svoje poglede. V eni izmed šol je ravnatelj gledal video posnetek skupaj z učenci in jim obljubil, da si bodo film ogledali na sestanku osebja srednje šole.

Ravnatelj De Toverboom-a je tudi prosil predstavnika lokalne skupnosti, da prehod med osnovno in srednjo šolo ponovno vnese na dnevni red delovne skupine.

7. Stiki z bivšimi učenci De Toverboom

Med obiski dveh srednjih šol so se ravnatelji srednjih šol z učenci dogovorili za sestanek. Učence so prosili naj jih poiščejo septembra, tako da bi jim lahko poročali o tem, kaj so naredili z videokaseto in opisali reakcije srednješolskih učiteljev. Tudi ravnatelj De Toverboom-a je svoje bivše učence prosil, da mu septembra poročajo.

KAKO SE JE TO NADALJEVALO?

Evalvacija ni namenjena sama sebi, ampak vodi do razmisleka, iniciative in sprememb, kar velja tudi za De Toverboom. Ne samo, da so se nekatere pozitivne in negativne stvari izpostavile znotraj šole, nekatere so bile tudi rešene, predvsem pa je evalvacija razreda CD vodila do izboljšave v komunikaciji. Jasno je bilo, da je med učenci in učitelji potekalo veliko pogovorov, ki so se nadaljevali in vključevali tudi teme, ki niso bile del evalvacije.

Eden izmed najpomembnejših rezultatov procesa evalvacije je bilo ustanovitev sveta učencev. Svet sestavljajo predstavniki učencev od najmlajših (starih 2,5 leti) do najstarejših (starih 11 let). Skupaj z dvema učiteljema (najmlajših) in ravnateljem sprejemajo odločitve, ki jih pripravijo v razredih. Tako so otroci sami organizirali igre, hrano in poletni festival ob koncu junija.

Ta uspeh skoraj zagotovo pomeni ponovitev procesa evalvacije. Drugi razredi, ki ostajajo v De Toverboom-u kar nekaj časa, bodo tudi evalvirali De Toverboom tako, da bodo otroci opazili, da evalvacija vodi do pogovorov in sprememb.

Svet učencev lahko igra pozitivno vlogo pri pripravi, procesiranju in implementaciji. Tudi učitelji so bili pozitivni glede celotnega procesa in bi si želeli, da bi se ponovil. Pokazali so živahno zanimanje nad potekom procesa in nad rezultati. Medtem pa je bilo vodstvo šole obveščeno o poteku dela in o rezultatih. Tudi oni podpirajo idejo samoevalvacije.

ZAKLJUČEK

Evalvacija se splača! Samoevalvacija se splača! Učencem pokaže, kako naj gledajo na svoje delo, dom in razred. Na ta način samoevalvacija prispeva k »učenju kako se učiti« in odraslemu in avtonomnem učnemu vedenju. Otroci se naučijo komuniciranja in prevzemati odgovornost. Na ta način samoevalvacija prispeva k občutku javne odgovornosti v letu 2004.

V prihodnje bodo drugi dejavni vzorci evalvacije uporabljeni v vrtcih in osnovnih šolah.

2. Učenci ene izmed britanskih šol (GB) uporabljajo ogledalo za samo-izboljšanje

Kontekst: Lincoln Christ's Hospital School se nahaja v Lincolnu, 200 kilometrov severno od Londona. Korenine šole segajo v prvotno šolo, ki je bila ustanovljena v mestu leta 1090, trenutna lokacija pa se uporablja od leta 1906. Leta 1975 je bila ustanovljena splošna šola in ostaja še naprej »pristna« splošna šola, ki jo obiskuje 1200 učencev, starih med 11 in 18 let. To zgodbo podaja Jason Stevens.

Uvod: Izboljšanje akademskih dosežkov je ena najbolj pomembnih prioritet v vseh britanskih šolah. Zaradi tega so učenci motivirani, da evalvirajo lastno delo na različne načine, največkrat v obliki kratkih individualnih vaj. Pričujoča vaja je bila razvita pri predmetu Versko izobraževanje, ki je obvezni del šolskega učnega načrta do 18 leta starosti.

Samoevalvacija
Učenci med 10. in 11. letom starosti izpolnijo naslednji list:

»Odkrito odgovorite na ta vprašanja z obkroževanjem pravega odgovora«
(1 = Odlično, 2 = Prav Dobro, 3 = Dobro, 4 = Slabo, 5 = Zelo slabo)

1. *Kako ocenjuješ svoj trud pri tem predmetu? 1 2 3 4 5*
2. *Kako ocenjuješ svoje znanje in razumevanje dela do sedaj? 1 2 3 4 5*
3. *Ali si bil moten in nisi opravljal svojega dela? Vedno, Večinoma, Občasno, Nikoli*
4. *Ali prosiš za pomoč, ko jo rabiš? Vedno, Večinoma, Občasno, Nikoli*
5. *Kateri stavek najbolje opiše tvoje pisne odgovore na vprašanja vere?*
   Polni in podrobni stavki z verskimi izrazi?
   Stavki z nekaj podrobnostmi in nekaj verskih izrazov?
   Kratki stavki, ki jim primanjkuje podrobnosti in verskih izrazov?
   Nekaj besed brez uporabe verskih izrazov?
   Odgovori z eno ali dvema besedama.
   Brez verskih izrazov in besed?
6. *Ali dvigneš roko, da odgovoriš na vprašanja? Vedno, Večinoma, Občasno, Nikoli*
7. *Ali se udeležuješ razrednih diskusij? Vedno, Večinoma, Občasno, Nikoli*
8. *Poglej svoje odgovore in opiši dva načina, kako bi lahko popravil svoje delo pri tem predmetu.*

Ti odgovori potem sestavljajo osnovo za individualne pogovore, dialoge ali skupinske pogovore z ali brez učitelja.

3. Samoevalvacija v nizozemski šoli (NL)

Kontekst: The Stedelijk Dalton Lyceum se nahaja na obrobju mesta Dordrecht, 28 km južno od Rotterdama. Učenci so stari med 12 in 18 let. Prihajajo s široke socialne in rasne mešanice, ki vsebuje imigrante in begunce iz celega sveta. Trenutno ima šola, ki uporablja Daltonov vzgojni načrt, 250 učiteljev in 2.300 učencev v različnih oddelkih. To je ne-verska, splošna šola, financira pa jo država. Zgodbo je posredovala Marjolijn Smith.

Ta primer vsebuje tako dele za učence kot dele za učitelje. Predstavljen je v delu za učence, ker se osredotoča na poučevanje in učenje.

Uvod: Samoevalvacija na šoli Stedelijk Dalton Lyceum se je osredotočila na učinke združevanja dveh šol, do katere naj bi prišlo v avgustu 2003. Istočasno je uprava želela uvesti v šolo določene spremembe:

- ure poučevanja naj bi trajale 70 minut namesto običajnih 40–50;
- izpeljava načrta Dalton za vse nove kolege in za vse nas;
- šola brez domačih nalog za mlajše učence.

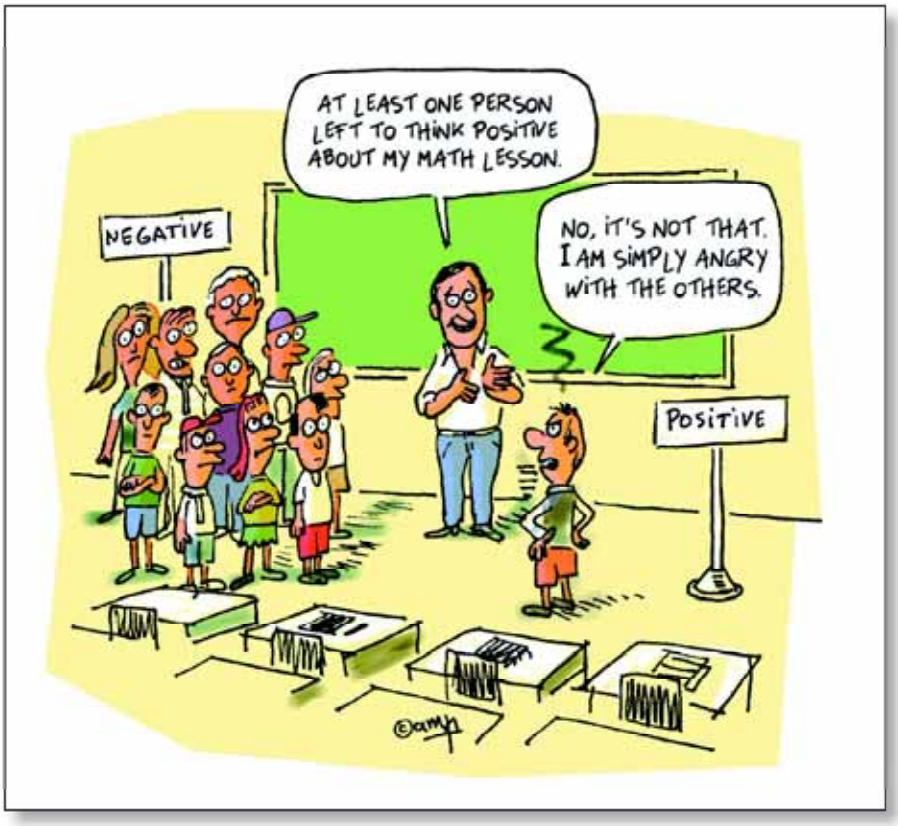

-Vsaj ena oseba, ki ima pozitivno mnenje o moji uri matematike.
- Ne gre za to. Samo skregan sem z ostalimi.

Te odločitve so pomenile, da se je na šoli že izvedlo veliko evalvacij, in da se jih bo izvedlo še več v bližnji prihodnosti. Tako je evalvacija v letih 2003–2004 pokrivala tri glavne teme: podaljšane učne ure, potem ali je šola brez domače naloge dejansko brez le-te in implementacijo programa in nalog Dalton.

Lahko si samo predstavljamo povzročeno »zmedo«, ko je bila ta zamisel prvič predstavljena različnim skupinam. Bilo je veliko debat o pozitivnih in negativnih straneh sprememb. Nekaterim učiteljem je bila zamisel všeč, češ da bodo sedaj lahko bolje vadili različne sposobnosti s svojimi učenci, drugi pa so poudarili svoje dvome o sposobnosti koncentracije učencev na delo v uri, ki bo dolga 70 minut.

70 minut in druge spremembe – mnenja učencev: Konec septembra so bili učenci 1. in 2. letnikov naprošeni za evalvacijo svojih prvih šest tednov. Za evalvacijo so bila uporabljena razna orodja (vprašalniki, pogovor in razredne debate). Znotraj so bile tudi teme 70-minutna šolska ur,a podaljšan pouk po šoli trikrat tedensko (tudi po 70 minut), ki ga nadzira razrednik ali učitelj predmeta, Dalton naloge in Dalton ure.

V zvezi z 70 minutnimi urami večina učencev meni, da jim ni dano dovolj časa, da bi lahko dokončali svoje delo v šoli, čeprav veliko učencev ne trdi, da imajo dosti domače naloge. Rezultati so bili evalvirani in so prispevali k spremembam trajanja učnih ur, predvsem za učence drugega letnika.

70 minut in druge spremembe – mnenja učiteljev: Konec novembra so učitelji evalvirali 70 minuten pouk. Večina ni nasprotovala dolžini učnih ur, pritoževala pa se je glede diskontinuitete med njihovimi urami pouka. Ko učitelj uči razred samo enkrat na teden namesto dvakrat in ko zaradi kakršnih koli razlogov pouk odpade, to pomeni, da se pojavi dvo- ali več tedenska vrzel med razredi. Edini način, da se to nadoknadi je z

vabilom učencev k pouku med Dalton urami ali kakšen drug dan. Prišli so do zaključka, da so bile ure pouka zdaj precej bolj učinkovite kot na začetku leta, čeprav so nekateri učitelji trdili, da bi raje imeli take ure na začetku šolskega dneva.

Dalton – menja učencev: Intevjuji o Dalton urah in nalogah je potekal z istimi učenci. Nekaterim so Daltom ure všeč zaradi prijetne atmosfere v razredu, četudi se kdaj preveč pogovarjajo in ne dokončajo vsega dela, ki so si ga zastavili za to uro. Radi tudi delajo naloge v majhnih skupinah in se zadržujejo v knjižnici ali računalniški sobi. Nekateri si tudi v razredu želijo delati z računalnikom. Nekateri mislijo, da je v nekaterih razredih preveč hrupa. Učencem se je zdelo tudi, da lahko gredo do razreda ali učitelja po svojih načrtih, tako so bili kar pozitivni glede ure Dalton, zato ni prišlo do sprememb.

Bili pa so precej bolj negativni glede nalog; večina se jih je pritožila, da porabijo preveč časa,da jih izpolnijo tako kot je treba, da so naloge dolgočasne, in da morajo občasno reševati enake naloge za različne predmete.

Rezultati – uporabljanje evalvacije: Posledično so bili rezultati evalvacije prediskutirani s strani vseh ekip in naloge so bile bolj podrobno pregledane, da bi se izognili prej omenjenim težavam. Medtem pa je komite Dalton začel s svojim delom. Člani komiteja bodo naredili inventar vseh nalog, ki so bile dane to šolsko leto in pripravili spisek specifičnih (predmetnih) sposobnosti, ki naj bi bile vključene v nalogah in podali parametre kdaj in kako za naloge vsakega predmeta.

Naslednja meja – evalvacija učiteljev s strani učencev: Učence se zdaj prosi za evalvacijo učiteljev. Ker je to prvi primer take evalvacije, naj bi vsak učitelj izbral dva razreda, ki naj bi ga evalvirala. Tako naj bi učitelji dobili vtis o tem kako učenci gledajo na njegove metode poučevanja, močne in šibke lastnosti. Šolski upravi pa naj bi to pomagalo pri izbiranju določenih vrst usposabljanja, ki jih njihovi učitelji potrebujejo. Letos ima učitelj pravico, da se odloči, če bo prinesel ali ne to poročilo na letni intrevju z vodjem oddelka.

Zaključek: Ko se ozremo na teh prejšnjih nekaj mesecev, pridemo do ugotovitve, da skozi ves naš trud počasi nastajamo ena ekipa, ki se z vsemi močmi spopada z vsemi spremembami in ustvarja kakovostno šolo za vse mlade ljudi Dordrechta in obrobja. Prvi in najtežji koraki so prehojeni, prihodnji pa bodo še naprej evalvirani, saj se vsi zavedamo, da je evalvacija nenehen proces.«

4. Francoska zgodba (FR)

Kontekst: Šola Collège de Goulaine je bila odprta leta 1994 in se nahaja na obrobju Nantesa v zahodni Franciji. Ima 576 učencev starosti od 11 do 15 let, ki so v glavnem iz družin z »malo resnimi težavami«, ki imajo velik interes za kakovost izobraževanja svojih otrok.

Uvod: *»Naučimo se o tem kako prepoznati in ovrednotiti sposobnosti otrok, tako da smo jim lahko v oporo pri grajenju lastnega uspeha.«,* naslov uvodnega govora na sestanku je na začetku osebje Collège de Goulaine presenetil. Prve reakcije so potem poudarjale težo in teoretično naravo teme, ki je sledil sicer logični poti. Od leta 1996 je šola v partnerstvu s šolami Italije, Danske in Portugalske. Prvi Comenius projekt znan pod imenom UMID (uporaba ICT v vseh disciplinah) je vodil učitelje do upoštevanja večje intelektualne avtonomije učencev. Posledično se je drugi Comenius projekt imenoval »Projekt za razvoj avtonomije učencev«. Zaradi težav pri točnem merjenju vpliva projektnega dela in dosežka stopnje zvišanja avtonomije, se je izvedel še tretji projekt, tokrat Projekt za razvoj šol (School Development Project), v katerem sta se drugim pridružila še dva nova partnerja in Poljske in Portugalske.

Dve glavni temi: po eni strani je projekt poudarjal potrebo po razvoju kazalcev za merjenje sposobnostim učencev. V ta namen so razvili sredstva za opazovanje in evalvacijo. Po drugi strani je bilo nujno za vsa tri leta trajanja projekta, s strani učiteljev pripraviti sprotno opazovanje in nadzor nad faktorji, ki bi utegnili okrniti rezultate njihove učinkovitosti v točno določenih področjih prepoznavanja in evalvacije sposobnosti.

Vsaka šolska ekipa je morala izvesti samo-ocenjevanje in standardizacijo postopkov na svoji šoli in izmenjati izkušnje in rezultate s partnerji.

»Umiriti strahove in obvladati nervozo«: dve besedi bi lahko preprečili enotnost projekta. Pojem »kompetenca« zaseje dvome, kajti lahko zavedno ali nezavedno, v smislu pravilnosti ali nepravilnosti, se vedno nanaša na neko »mešanico znanja, izkušenj, samonadzora in sposobnosti. Nujno je bilo, da jasno razumemo pomen besede.

Nadalje, beseda evalvacija je z vsemi asociacijami nujno povezana s subjektivnostjo, enakostjo, predsodki in delom ocenjevanja, in so del vsakdanjega dela učitelja, ki neizogibno pusti grenak priokus. Pričakovanje soočenja s kupom težav, razhajanja mnenj in primoranosti k razvoju skupnih orodij evalvacije, skupnega pristopa in prevzemanje odgovornosti za skupne odločitve, je premostilo veliko ovir.

Na koncu koncev pa je eksperimentalna narava našega projekta obljubila izmenjavo stvari, ki so preizkušeno dobre in možnost konstruktivnega udejstvovanja pri reševanju napak.

Comenius razvojni šolski projekt kot središčna točka: šolski razvojni projekt je začela skupina, ki je bila najprej zadržana, potem občasno omehčana zaradi strahov in nervoze, na koncu pa je postala katalizator sprememb. Vsak od sodelujočih je v svojih akcijskih načrtih videl način, kako lahko prispeva še en kamenček k rastoči strukturi, ki so jo gradili majhni prispevki.

Pomembno je, da učitelji pred koncem šolskega leta zapišejo informacije,: glede na zakonodajne predpise (B21) so izdelali lestvico sposobnosti za vsako raven. Odgovornost vseh učiteljev je, da v zvezi s tem zabeležijo opažanja pri predavanjih svojega predmeta.

Oblikovanje posebne izdaje namizne igre *»Trivial Pursuit«* za razširjeno EU je pravzaprav namenjeno šolskim aktivnostim izven učnega načrta v 25 državah članicah. Koordinatorji »Evropskega kluba« so prišli do zamisli, da bi uporabili to igro ob posebni priložnosti in sicer za preverjanje ne samo znanja o Evropi vseh učencev v šoli, ampak tudi njihove sposobnosti iskanja manjkajočih informacij.

5. Vloge učencev in staršev v Romuniji (RO)

Kontekst: »Mihail Sebastian« je srednja splošna šola iz Braila, mesta na jugovzhodni strani Romunije. Trenutno ima približno 790 učencev, med 15. in 18. letom starosti in 55 zaposlenih. Šola je bila ustanovljena leta 1974 in nosi ime po Mihailu Sebastianu, znanem pisatelju, rojenem v Brailu. Trenutno je to šola splošne smeri s poudarkom na učenju tujih jezikov, računalniški pismenosti in humanističnih vedah.

Proces evalvacije: Evalvacija poteka na formalen in neformalen način.

Med formalne sodijo:

1. evalvacijski formularji, ki jih izpolnijo učenci med urami ali v času evalvacijskih ur
2. evalvacija šolske uprave s strani Inšpektorata za šolstvo
3. poročila Inšpektorata za šolstvo o aktivnosti šole.

Med neformalne sodijo:

1. pogovori med starši in zaposlenimi
2. pogovori med zaposlenimi in lokalno skupnostjo.

V naši šoli spremljata proces učenja in upravljanje šole evalvacija in samoevalvacija. Ugotovili smo, da evalvacija služi več namenom. Kar zadeva Inšpektorata za šolstvo ali Center za usposabljanje učiteljev, je evalvacija izvedena zato, da se ugotovi, ali šola deluje odgovorno in brezhibno. Obenem pa se je evalvacija pokazala kot uporabno orodje za odločanju V naši šoli se za pridobivanje potrebnih informacij uporabljajo različna sredstva in metode evalvacije.

Leta 2003 je na primer učitelj psihologije in razrednik 4. letnika sestavil vprašalnik za roditeljski sestanek. Glavni namen vprašalnika je bilo svetovanje učencem glede poklicne usmeritve in način kako starše seznaniti o sposobnostih in izbiri učencev glede specifičnih strok. Vprašalnik je raziskoval sledeče vidike otrokovih sposobnosti:

- inteligenca
- sposobnost učenja
- kreativnost
- spomin
- vztrajnost
- vodstvene sposobnosti
- ročne spretnosti
- delovna vnema
- znanstvene sposobnosti
- literarne sposobnosti
- glasbene sposobnosti

Druga vprašanja so starše usmerila na otrokove osebne vrednote, vključevanje v svet dela, potrebam podpore v prihodnosti, vrline, sposobnosti komunikacije, potencial za lastništvo in upravljanje podjetja, sposobnosti uresničevanja zamisli, pripravljenost za pomoč drugim, sposobnosti izvrševanja raznih nalog in sposobnosti skupinskega dela.

Vprašanja so tudi osredotočila starše na njihova pričakovanja glede bodoče zaposlitve svojih otrok, t. j. višine plače, družbenega priznanja, delovnega okolja, odgovornosti, avtonomije, varnosti pri delu, osebnih dosežkov, vsebine dela, nivoja izobrazbe in družbenih stikov.

Dodaten korak v procesu evalvacije je bil vključevanje učencev samih. Kot rezultat so učenci 1. letnika izvedli tržno raziskavo na temo *»Mnenja učencev 1. letnika o srednji šoli, kjer se izobražujejo«*. Učence je koordinirala profesorica Sanda Visinescu. Naloga je bila dejansko aplikativno raziskovalne narave v okviru predmeta Marketing. V času 10. dni maja 2002 je bilo izprašanih 168 od skupaj 176 učencev 1. letnika, izpraševalo pa se je tako dekleta kot fante.

Učenci so bili vprašani o:

- šoli
- osebju, ki jih poučuje
- posameznikovem načina učenja
- rezultatih testov glede na njihove sposobnosti
- najljubših predmetih

Nato se je izvedla evalvacija o značilnostih načina organizacije. Projekt se je nanašal na načine organizacije dneva šole in je vključeval evalvacijo šolske uprave ter vzdušja v šoli. Z uporabo SWOT analize je koordinator projekta zbral prednosti in slabosti načina organizacije.

To je samo nekaj primerov o tem, kako sta evalvacija in samoevalvacija izvedeni na naši šoli. Evalvacija je proces, ki poteka stalno in se lahko vedno izboljša in poveže s potrebami učencev in razvojem šole, terja pa sodelovanje vsega šolskega osebja in zadeva vsa področij delovanja šole.

6. Irska perspektiva o vrednosti samoevalvacije učencev (IE)

Kontekst: Dominican College je bil ustanovljen leta 1883 na Eccles St. v Dublinu in še danes je to srednja šola za dekleta, ki ima 690 učenk. Avtorica prispevka je namestnica ravnatelja Mary Anne Halton.

»Samoevalvacija se v vseh svojih oblikah izkaže za pozitivno izkušnjo za učenke znotraj področja enega predmeta v Dominican Collegeu. Pripravljenost učiteljev da vpletejo samoevalvacijo kot učno dejavnost, je podprlo, olajšalo in nagradilo učenje učenk. Na tej ravni samoevalvacija vključi tako učitelje kot učenke.

Opazovanja na nivoju razreda preko triletnega obdobja kažejo na to, da je samoevalvacija učinkovita učna strategija za projektno delo:

- Učitelj mora usposobiti učenke v primernih tehnikah samoevalvacije na tak način, da jim to nekaj predstavlja in da se jim zdi pomembno in vredno. Mladi ljudje niso navdušeni nad tem, da bi morali avtomatsko vedeti, kaj je treba narediti. Učenke morajo razumeti, kaj počnejo, zakaj to počnejo, kako in kdaj naj bi to počele.
- Dejavnosti samoevalvacije morajo biti praktične in osredotočene.
- Učenke se morejo privaditi na proces in prevzeti odgovornost za lastno učenje s podporo učitelja. Dejavno morajo biti vključene v konstruktivne, zanimive in izzivov polne naloge samoevalvacije, ki so v skladu z gradivom, ki ga preučujejo. Možnosti za privajanje morajo biti vključene v vsakodnevno razredno prakso.
- Sodelovanje med učenkami in učitelji podpira motivacijo in proces učenja. Učinkovita komunikacija je bistvena.

Z uporabo samoevalvacije se lahko precej izboljša učenje in kakovost dela učenk, saj so se aktivno usklajevale in razmišljale; kar pa podpira načrtovanje, nadzorovanje in spreminjanje lastnega dela, ko je to potrebno. Samoevalvacija učenk zahteva čas in vajo. Naučijo se pomembnosti vloge, ki jo igra sprejemanje odločitev in posledic, ko rezultat njihovih osebnih odločitev.

Kdo vas je vprašal za mnenje?

Samoevalvacija podpira ustvarjalnost in izboljša motivacijo samo, če učenec razume proces. Učitelj je v sklopu procesa evalvacijskega poizvedovanja v vlogi »kritičnega prijatelja«, ki podaja povratne informacije in spodbudo. Učenke pravijo, da so delo z *»veseljem opravljale precej bolj kot sicer«*. Samoevalvacija je seveda lahko aktivnost, ki se osredotoča na učence, ki spodbuja in podpira kakovost učne izkušnje pri učenkah in pri učiteljih.«

Učitelji v središču samoevalvacije

Uvod: Šole so mesta, kjer gresta učenje in poučevanje z roko v roki. Najboljši učitelji neprestano evalvirajo lastne razredne izkušnje. To jim omogoča oceno njihove učinkovitosti pri podpiranju učenja svojih učencev in lasten razvoj ter strokovno poučevanje kar pa se dogaja na različne načine.

7. Ustvarjanje strukture za samoevalvacijo učiteljev v Britanski šoli (GB)

Kontekst: Bishop Stopford School je šola za 11–18 let stare dijake in je ena od šol, ki jih sofinancira anglikanska cerkev. Ima status višje tehnične šole. Nahaja se v mestu Kettering v Northamptonshire in je s 1450 učenci največja višja šola v občini. Osnovne vrednote šole se osredotočajo na skupinsko delo in ustvarjanje odnosa na podlagi odgovornosti, resnice, pravice, vere in sočutja. Avtorica tega članka je namestnica ravnatelja Jill Silverthorne.

Uvod: »Na Bishop Stopford vizijo učeče se skupnosti razvijamo, da podpira vse vidike našega dela. Naša vizija je razviti načine deljenja bogastva izkušenj med naše osebje in deljenje naših najučinkovitejših metod dela s širšo javnostjo, da bi pospešili učinkovito učenje in poučevanje«. Te vrednote imajo več iztočnic:

- interna podpora posameznikom in ekipam
- usposabljanje z nacionalnimi temami je organizirano kar na šoli, s strani kolegov (pismenost, sposobnost razmišljanja, državljanstvo, posebne potrebe izobraževanja)
- usposabljanje v partnerstvu z lokalnimi podjetji/industrijo
- skupinska samoevalvacija

- mentorstvo/opazovanje kolegov
- skupno izvajanje projektov kot so spolna vzgoja, v sklopu katerih sodelujejo učenci drugega letnika skupaj z osebjem pri podajanju programa mlajšim učencem
- usposabljanje po strokovnem učnem načrtu
- Intel ICT usposabljanje za podporno osebje in učitelje

Proces samoevalvacije je ključnega pomena za učečo se skupnost in je proces, ki pripravi podlage za lokalne razvojne načrte, posamezne cilje in celotno šolsko politiko.

Usmerjanje vodij šolskih področij glede evalvacije oddelkov

Brošura, pripravljena za predmetne vodje je namenjena pomoči pri odločanju o prioritetah za krepitev njihovega dela in zastavljanju akcijskega načrta za izboljšavo standardov pri predmetu za katerega so odgovorni. Najboljši čas za izvedbo notranjega pregleda je poletni semester, ko je na voljo širši izbor informacij o rezultatih učencev. Najverjetneje ga bosta vodila višji upravnik in vodja oddelka ali področja V zbiranje podatkov in diskusije naj bi bilo vpleteno celotno osebje oddelka. Veliko pomembnih tem lahko predelamo v dveh ali treh sestankih oddelka. Ostale odločitve lahko nastanejo z analizo rezultatov testov, preverjanj znanja, pregledom izbora vzorcev dela učencev in ocen, z upoštevanjem poročil o napredku učencev in opazovanjem predavanj. Lahko se uporabi tudi informacije iz predavanj, ki so že bila opazovana kot del vsakodnevne rutine. Zbiranje podatkov, predvsem pa opazovanje predavanj in opazovanje dela učencev, zahteva previdno načrtovanje, ki lahko traja nekaj tednov. Uporaba v naprej pripravljenih odgovorov na vprašanja in možnost enostavnega označevanja odgovorov v brošuri pripomore k minimalni potrebi po beleženju. Ko smo določili področja aktivnosti v vsakem oddelku, lahko vodja oddelka ali področja zaključi svoj akcijski načrt. Tako bodo imeli višji upravitelji in osebje oddelka jasen pregled nad splošnim razvojem, ki je potreben.

8. Samoevalvacija oddelkov v šoli Cordeaux (GB)

Kontekst: Šola Cordeaux je mešana splošna šola (11–18), ki stoji v zgodovinskem trgovskem mestu Louth v Lincolnshire Wolds v the East Midlands. Število učencev narašča. Rezultati ocenjevanja se izboljšujejo iz 9 % 5 A*-C GCSE leta 1999 do naše najboljše številke 37 % leta 2003. Ta stalen napredek je vodil do prejetja nagrade School Achievement Award leta 2003 in tako zvišal samozavest celi šoli. Avtor povzetka je pomočnik ravnatelja Gil Barker.

Ozadje: »Samopregled« (self-review) je redna in pomembna praksa v Cordeaux, ki se odvija na vseh ravneh upravljanja. Pregledi oddelkov potekajo trikrat letno preko celega šolskega leta. Vodja predmeta se sestane z glavnim upravnikom višje uprave za pogovor glede dogovorjenih točk.

Proces: MMMSR (Moderated Middle Management Self Review – zmeren pregled srednje uprave) je bil vpeljan leta 2003 zaradi izboljšave šole in kot dopolnilo iniciativi »Leading from the Middle« (voditi iz sredine) NCSL (National College of School Leadership, Nottingham www.ncsl.org.uk). Na začetku je bilo videti, da bo MMMSR kar precej nepraktična in nezanimiva obveznost za vodje predmetov, glede na število in naravo ostalih obveznosti, ki jih že imajo. Toda izkazalo se je, da je proces »samo-pregleda« potreben in dragocen, zato se je vodstvo odločilo, da se lahko »najboljši« elementi MMMSR-ja spojijo s trenutno prakso oddelčnih pregledov.

Rezultat je ta, da imajo pregledi oddelkov jasnejšo sliko dogajanja in da se posredujejo dopolnilni listi pred sestanki znotraj oddelkov.

Osrednja točka preglednih sestankov:

Jesenski semester: Dosežki učencev v vseh ključnih področjih.
- Ocenjevanje in 'zasledovanje'

'Dokazno' gradivo vsebuje jesenski paket, analize podatkov oddelkov, pomožnega gradiva in evalvacijo iz 1. dela MMMSR-ja.

Spomladanski semester: Poučevanje in učenje
Dokazno gradivo sestavljajo opisi opazovanj, pregledov dela in preverjanja domačih nalog, pomožnega gradiva in evalvacije 2. dela MMMSR-ja.

Letni semester: Učinkovito razporejanje osebja in sredstev.
- Strateška usmeritev in razvojno načrtovanje
- Vodenje in upravljanje

Dokazno gradivo iz informacij CPD (konstatnega strokovnega razvoja), informacije o uspešnosti upravljanja in uporaba pomožnega gradiva 3., 4. in 5. dela MMMSR-ja.

Rezultati:

- V času pisanja tega članka je bil izveden samo pregled za leto 2003.
- Vodje oddelkov podpirajo preglede in se pripravijo za sestanke.
- Ocenjevanje aktivnosti in izvedba MMMSR-ja sta vodila do zanimivih diskusij ter zagotovila točnejše osredotočanje na kriterije.
- Spomladanski pregled leta 2004 bo zanimiv, saj bodo morali vodje oddelka zbrati dokazno gradivo za pripravo sestanka, ki bo vsebovalo tudi pregled dela in preverjanje domačih nalog. Kot vedno bo tudi tokrat nujno potrebno najti čas za to!
- Končni pregled bo preveril sisteme za konstantni strokovni razvoj (CPD) in uspešnosti upravljanja (PM), saj se oba razvijata v šoli Cordeaux.
- Bolj čista slika vrednosti povezovanja pregleda oddelkov in MMMSR ne bo jasna dokler se ne bo odvil cel krog in dokler se ne bo izvedla še diskusija z vodji oddelkov. Potekal bo tudi pregled na koncu leta.
- Zunanji pregled MMMSR-ja se je že začel, saj bo trajal celo leto. Morda bomo v bodoče prosili za zunanji pregled.

9. Samoevalvacija v osnovni šoli »De Fontein« (NL)

Kontekst: Ta praktičen primer samoevalvacije učiteljev prihaja iz osnovne šole »De Fontein«, ki se nahaja v Damwoude, na Nizozemskem. Klaas Fokkinga je ravnatelj šole.

Uvod: Vse šole na Nizozemskem morajo podati opis lastne politike glede razvoja kakovosti. Ta koncept se nanaša na kakovost izobraževanja in kakovost testiranja, ki se uporablja na šoli za beleženje rezultatov.

Središče: Učitelj je ključna figura pri razvoju kakovosti šolanja, ki ga nudimo našim učencem. Učitelji zagotovijo, da imajo učenci dovolj časa, da se naučijo vse učne snovi. Za učence ustvarjajo izobraževalno okolje, ki učence podpira, izziva in učinkovito učil. Učitelji tudi sistematično spremljajo razvoj svojih učencev in nudijo podporo, ko se pojavijo težave. Naši učitelji morajo skrbeti za učence in potrebna gradiva.

Pomembno je, da se učitelji čutijo odgovorne za rezultate in da se koraki za izboljšavo kakovosti delijo z vsemi vpletenimi. To tudi pomeni, da pride do sklepov in zaključkov na ravni učiteljev, skupin in šol.

Želimo da naša šola ...

- dobro razume svojo začetno točko
- oblikuje cilje
- sistematično evalvira kakovost produktov, izobraževanja in učenja
- zavestno izboljšuje svoje izobraževanje
- prevzame odgovornost do zainteresiranih za kakovost izobraževanja, ki je bila ponujena
- sistematično organizira nadzor kakovosti

Pozornost namenjena kakovosti ima funkcijo povezovanja šolske vizije, razvoja šole in osebnega razvoja. To pa tudi pomeni, da morajo naši učitelji načrtno izboljševati svoje kompetence.

Načrt o tem je dogovorjen v sklopu osebnega razvojnega načrta. Učitelj lahko izboljšuje lastne kompetence na dveh področjih: odgovornost in razvoj.

Predpostavka, da je vaše učiteljsko delo odlično in da se ga ne da izboljšati, ni znak strokovnosti. Z drugimi besedami to pomeni, da je potreben reden objektivni pregled samega sebe in vzpostavljanje kritičnosti do lastnega dela.

Objektivna presoja samega sebe je najtežja stvar, ki jo morate izvesti, kajti lahko ste preveč optimistični ali pesimistični. Biti kritičen ne pomeni izpostavljanje napak, temveč natančno tehtanje dogodkov procesa izobraževalnega učenja, ki se odvija v vašem razredu.

Povedano z drugimi besedami, kaj so prioritete in ali res najprej poskrbite za prioritete?

Glavno vprašanje vsakega učitelja naj bo:

Kako se lahko izboljšam?

To vprašanje vsebuje vse možne poglede izobraževalnega procesa in učenja s katerim se učitelj sooča v svojem razredu.

Primer: Ta primer se osredotoča na *pedagoški elemen5*izobraževanja v naši šoli.

Tisti, ki se želijo izobraževati, morajo začeti temeljito pregledovati same sebe. To je logično, saj ima učitelj samega sebe vedno na voljo.

Pomislimo o najbolj tipičnih lastnostih učitelja, ki je vzgojitelj. Učitelj je vzgojitelj ne glede na to ali si to želi ali ne; učenci namreč razmišljajo o učiteljih in ne o predmetih! To pomeni, da dobri, solidni izobraževalni vsebini zelo koristi dober odnos med učiteljem in učenci. Zaradi tega je pomembno, da se učitelj zaveda ciljev, ki jih želi doseči pri »podajanju izobrazbe«.

Otroci so po naravi naravnani na razvoj in učenje. Vedno so vpleteni v širjenje svojega znanja, razumevanja in sposobnosti. Zdi se, da imajo notranjo motivacijo za učenje. Torej je motivacija prvi pogoj za učenje. Obstajajo trije pogoji, ki omogočajo doseganje notranje motivacije:

1. kompetenca
2. samostojnost
3. odnos

Osredotočimo se na osnovno potrebo. To so odnosi in ti so povezan z učiteljevim vedenjem pri upravljanju, interakciji in poučevanju v razredu. V triletnem ciklusu v naši šoli se v svoji skupini o vseh treh pogojih pogovarjamo in evalviramo z uporabo vprašalnikov posameznim učiteljev. O rezultatih samoevalvacije se pogovorimo tudi z ravnateljem šole. Ena ali več točk napredovanja gre v osebni načrt razvoja. Načrt ima lahko časovni okvir največ enega leta ali samo nekaj mesecev. V tem času učitelj izboljšuje izbrana področja, ki si jih je zastavil v osebnem načrtu. Razredni pogovori in/ali vmesne diskusije pokažejo ali so se pojavile izboljšave. Mentor tega procesa ni nujno ravnatelj, lahko je tudi kolega ali zunanji strokovnjak. To je odvisno od točk razvoja. Končni rezultat je zabeležen po pogovoru z vodstvenim osebjem šole, ki je vsaki dve leti.

Na ta način skušamo obdržati in izboljšati osnovne kompetence naših učiteljev, kar naj bi vodilo do doseganja ciljev, ki smo si jih zadali za izobraževanje v naši šoli kot celoti.

Osebni razvojni načrt – primer iz osnovne šole »De Fontein«

Ime	
Časovno obdobje	
Cilji razvoja a. Katere so (ena ali več) najpomembnejše točke na katerih želite delati? b. V kakšnem odnosu so vaši cilji z osnovnimi kompetencami šole in/ali osnovnimi kompetencami učitelja skupine?	
Motivacija Zakaj želite izboljšati to točko? Obrazložite kakšne rezultate želite vi sami in kaj za svoje delo.	
Specifične dejavnosti Kako želite doseči svoje cilje? Katere določene korake boste izvedli? (neodvisno študijo, povezovanje v mrežo, notranje usposabljanje, zunanje usposabljanje, študijske naloge, prakse, konzultacije s kolegi, usposabljanje, zamenjava delovnih mest, delo s prijatelji, itd.)	
Usposabljanje (Mentorstvo) Kdo vam bo pomagal priti do ciljev (notranjih/ zunanjih)?	
Aktivnosti usposabljanja	
Pričakovanja usposabljanja	

Evalvacija Kdaj so bili vaši cilji doseženi? a. med b. na koncu		
Administrator evalvacije (vodstvo šole)		
Zahtevana sredstva Ponavadi se šteje uporaba PDP-ja k dogovorom o profesionalizaciji	a. Čas o Med poukom o …….. ur o izven pouka o …….. ur b. Stroški usposabljanja: € ……	Odobreno ? da / ne da / ne da / ne

Razvojni cilji, ki so zastavljeni v tem osebnem načrtu razvoja, bodo obravnavani na ocenjevalnem sestanku.

Pripombe:

Podpis Datum: _____ Podpis zaposlenega:	Podpis mentorja:

10 »Team je team ....., mar ne?« v Avstriji (AU)

Kontekst : NMS Puntigam je ena izmed petih šol Schulverbunda Graz-West v Avstriji, višja osnovna reformirana šola za 10–14 letnike. Avtorica poročila je Ingrid Ninaus.

Uvod: V razredu se poučuje otroke vseh sposobnosti brez ločevanja. Pri nekaterih predmetih je poučevanje organizirano v skupinah. Delo kot učitelj skupine ni edino skupinsko delo, ki ga organiziramo. Ena izmed inovacij v organizaciji naše šole je sodelovanje učiteljev s starostnimi skupinami.

Kaj je to starostna skupina? To je skupina učiteljev, ki je odgovorna za vse učence določene starosti. Ti učitelji se redno sestajajo in na teh sestankih določajo in organizirajo projektno delo, razmišljajo, diskutirajo o pravilih, težavah, pripravljajo vsakodnevno šolsko življenje, itd.

Kako nam gre? Kako dobro je naše delo? Kako to vemo?
Proces: Pred dvema letoma smo uvedli proces samoevalvacije. Najprej smo določili deset najbolj pomembnih tem povezanih s poučevanjem na Schulverbund Graz-West in jih nato zmanjšali na pet. Učitelji, ki so pokazali interes za evalvacijo in razvoj šole, so se razdelili v tako imenovane »kakovostne skupine« in si izbrali eno izmed petih tem: skupinsko poučevanje, upravljanje šole, ocenjevanje, sodelovanje s starši in delo s starostnimi skupinami. Kot je razvidno, smo se mi odločili za »delo s starostnimi skupinami«. Kajti smo mnenja, da lahko tako sodelovanje koristi učencem in učiteljem.

Izbrana orodja za evalvacijo so bili vprašalniki in delno fotografska evalvacija. Najprej smo določili štiri ključna področja v starostnih skupinah: okolje, področja predmetov, strukture, klima. Nato smo morali razviti vprašalnike za vsakega od štirih vidikov. To je zahtevalo veliko časa. Na koncu je bilo možno na večino vprašanj odgovoriti z »da« ali »ne«. Samo nekaj jih je bilo odprtih in je zahtevalo daljše odgovore. Z uporabo tega sistema smo ugotovili, da je bilo podatke lažje zbirati in da smo porabili manj časa.

Da bi omogočili vizualizacijo klime v skupini na način, ki bi prikazal kako složni so člani, smo kot evalvacijsko orodje uporabili fotografije. Naloga učiteljev je bila tudi gradnja človeške piramide; zgradba iz ljudi, ki naj bi izrazila bližino in razliko med ljudmi.

Okolje

	DA	NE
Ali se skupina redno letno sestaja?		
Ali obstaja določen dan za sestanek skupine?		
Je to isti dan za vse starostne skupine ?		
Ali je na voljo skupinska soba?		
Ali je ta opremljena s telefonom, računalnikom, ...?		
Se oprema med sestanki uporablja?		
Ali se sestanki organizirajo v zasebnem okolju?		
Ali obstajajo zapisniki iz sestankov?		

Struktura

Koliko ljudi šteje vaša skupina?		
Koliko ljudi sestavlja »«jedro«« skupine, ki sodeluje vsa štiri leta?		
	DA	NE
Ali je določen predstavnik skupine?		
Ali v skupini obstajajo jasno določene vloge? Če je temu tako, katere so?		
Ali imate jasno razdeljeno delo glede uvajanja projektov?		
Ali je oseba odgovorna za projekte določena?		
Ali odgovornost »kroži«?		
Se skupina strinja s sestavo razredov?		
Ali ima vsak član skupine enak moč?		

Vsebine predmetov

	DA	NE
Ali starostne skupine določajo teme projektov?		
Ali je pripravljanje, načrtovanje in izvedba projektov stvar starostnih skupin?		
Ali so na sestanke skupine povabljeni strokovnjaki s področja projekta?		
Ali se skupina večinoma strinja s pomembnimi izobraževalnimi pravili?		
Ali potekajo specifični izobraževalni pogovori/diskusije? Če da, kako pogosto?		
Ali razmišljate o delu skupine?		
Ali ima vsak član skupine enak moč?		
Ali pomembne odločitve šole naredijo starostne skupine? Če da, kakšne vrste so?		

Klima in vzdušje v starostnih skupinah - *V starostni skupini se počutim…*

	1	2	3	4	5	6	7	
šibko								močno
napeto								sproščeno
pasivno								aktivno
odrezano								povezano
osamljeno								sprejeto
hladno								toplo

11. Začetek informativnega pogovora v Belgiji (BE)

Uvod: »De Toverboom v mestu Geel v Belgiji je značilna šola kjer obstajajo možnosti za učitelje, da razmislijo o svojem poučevanju, odnosu, organizaciji svojega razreda, itd. Ta proces pomaga učiteljem pri samoevalvaciji. Lahko vsebuje naloge in razmislek o vprašanjih. Naloge so jim podane vnaprej, tako da lahko pripravijo svoje odgovore.

Učitelji razmišljajo o vprašanjih kot so:

- *»Kaj bi spremenil pri sebi, v svojem razredu, šoli, skupini, ravnatelju, otrocih in starših, če bi imel čarobno palico?«*
- *»V kakšni šoli se dobro počutim?«*
- *»Ali si želim delati?«*

Učitelji so bili naprošeni, da presodijo svoje delo z vidika:

- razlik po razredih
- lastnega znanja o predmetu
- sodelovanja s starši in kolegi
- sodelovanja učencev in staršev
- kratkoročnega in dolgoročnega načrtovanja
- učenja od kolegov
- vpletanja zunanjih ljudi v svoje delo«

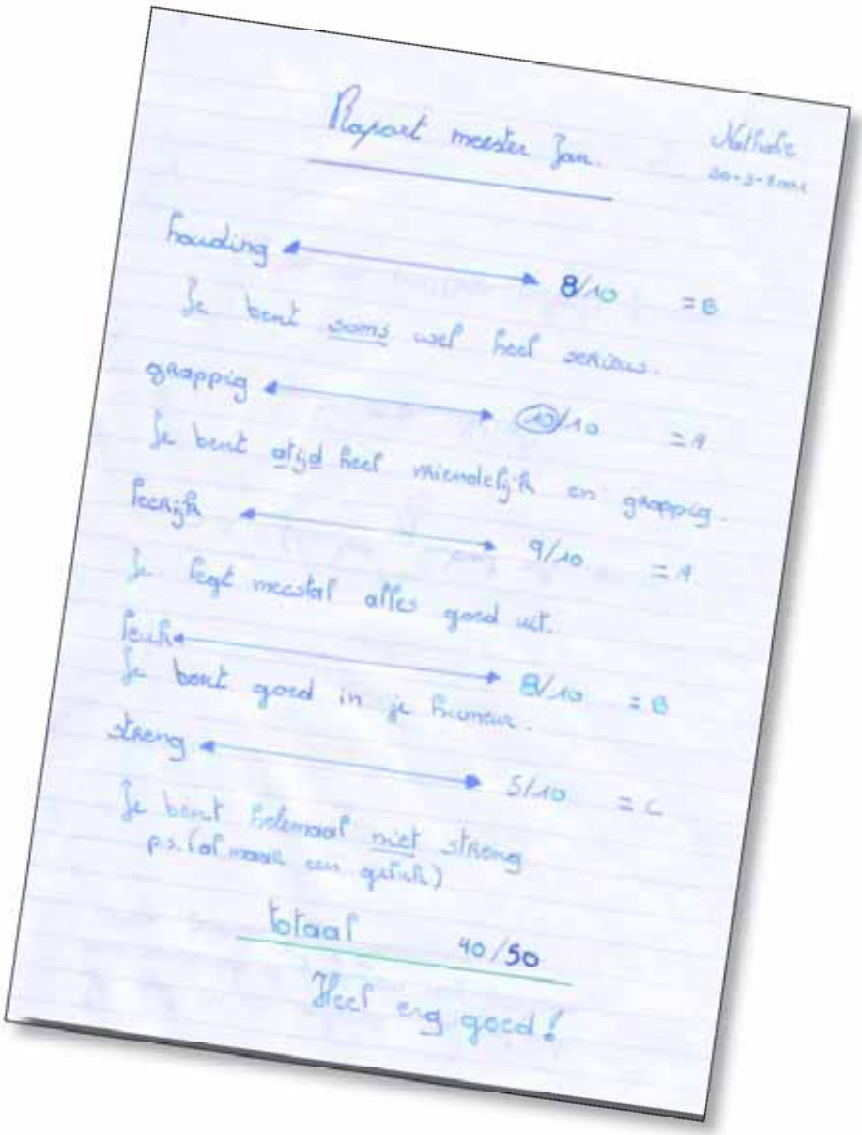
Rapport meester Jan.

houding 8/10 = B

Je bent soms wel heel serious.

grappig 10/10 = A

Je bent altijd heel vriendelijk en grappig.

fiesheid 9/10 = A

Je legt meestal alles goed uit.

leuk 8/10 = B

Je bent goed in je humeur.

streng 5/10 = C

Je bent soms niet streng

p.s. (of maar een grietje)

totaal 40/50

Heel erg goed!

Poročilo za učitelja

Kontekst: Poleg evalvacije lastnega dela bi bilo uporabno, če učitelji dobijo povratne informacije od »strank in uporabnikov« – otrok.

Evalvacija učenec-učitelj – obojestranski proces: Pri »Čarobnem drevesu« (De Toverboom) v mestu Geel v Flandriji dobijo štirikrat na leto otroci šestega CD razreda poročilo, ki ga napiše njihov učitelj. Zakaj pa tudi učitelj ne bi prejel poročila? Tako dvakrat na leto učitelj Jan prejme poročilo od svojih učencev. Na ta način se lahko drug od drugega učijo, kako je ocenjevati in kako biti ocenjen.

Septembra učitelj pove učencem naj razmislijo o vedenju svojega učitelja. Novembra učenci napišejo prvo poročilo o učitelju Janu. Jan z njimi poročilo prediskutira in razjasni morebitne nejasnosti ter vzame v poštev njihove pripombe in predloge.

Tik pred Veliko nočjo se napiše še eno poročilo za učence in učitelja. V tem letnem času lahko učitelj še vedno upošteva pripombe svojih učencev in izboljša svoje prednosti, še bolj pomembno pa je, da popravi svoje slabosti.

Učenci pri presoji svojega učitelja uporabljajo slike, oznake, grafe, besedilo, itd.

Poročilo ponuja možnost povratne informacije glede vedenja in odnosa. Pomiri učence in poskrbi, da je odnos med učiteljem in učenci bolj enakovreden in obojestranski, kar je osnova za dobro skupinsko delo.«

Vključevanje ravnateljev, vodij in organizacij v samoevalvacijo

Ravnatelji so središčne osebe v šolah po celi Evropi, četudi se njihova individualna in ustavna avtonomija zelo razlikuje. Njihova samoevalvacija velikokrat ustreza širši samoevalvaciji lastne strokovne učinkovitosti in uspehu njihove šole. Tovrstne analize so lahko uporabljene tudi v drugih organizacijah.

12. Ravnateljev portfolio razvit v Sloveniji (SI)

Ta prispevek temelji na predavanju Mete Budnar in Monike Tratnik (Zavoda RS za šolstvo, Slovenija) na I-Probe konferenci v Sibiu.

Uvod: Šola je formalna institucija obenem pa kompleksen in zapleten sistem podvržen spremembam. Zato je potrebno prilagajanje nenehnim spremembam, kar pa zahteva tudi spreminjanje in razvijanje načina delovanja in vodenja.

Portfolio[1] ravnatelja je tako avtentičen dokument je ob enem tudi ustrezno sredstvo, ki pripomore k učinkovitejšim procesom spreminjanja, izboljševanju vodenja in analiziranju, ki vključuje tako boljše zavedanje lastnega dela in raziskovanje, kot tudi sodelovanje in ustreznejše odločanje.

Lahko nas tudi razumete kot svoje 'kritične prijatelje'

Kaj je portfolio ravnatelja

Portfolio ravnateljev je na eni strani skrbno izbrano gradivo, ki vsebuje dokumente, s katerimi ravnatelj lahko predstavi svoje delo, vodenje, svoje spretnosti, znanja in sposobnosti.

Po drugi strani pa razvijanje porfolia služi kot izhodišče za refleksijo in analizo lastnega razvoja, za nadaljnje načrtovanje dela, za osebnostni in profesionalni razvoj.

Je torej sredstvo, ki lahko pripomore k naprednemu spreminjanju in razvijanju sposobnosti, profesionalni rasti in k učinkovitejšemu soočanja z novimi izzivi.

Razvijanje portfolia pa je intenziven proces, ki zahteva čas in individualni trud, za odkrivanje novih načinov za predstavitev in promocijo lastnega dela. S samoanalizo in refleksijo pripomore k razvijanju dobre prakse, osebnostni in profesionalni rasti in k razvoju kompetenc (znanj, sposobnosti, veščin za uspešno vodenje).

[1] *Sentočnik, S.: Portfolio, instrument za procesno vrednotenje učenčevega in učiteljevega dela, VIZ, XXX, No. 3, ZRSŠ, Ljubljana, (p. 15)*

Celostno lahko ravnateljev portfolio po Vahapassijevi[2] opredelimo kot organizirano, ciljno vodeno dokumentacijo posameznikovega razvoja in doseženih spretnosti pri vodenju.

Porfolio je dokument širokega razpona znanj, dispozicij in spretnosti, osebne in profesionalne rasti in je zbirni dokument, ki odraža posameznikovo individualnost in avtonomnost.

Uporaba portfolia

Tako kot so naloge ravnatelja raznolike, tako je tudi namembnost portfolia lahko različna. Ker gre največkrat za intimno uporabo tega sredstva, je ravnatelj popolnoma avtonomen pri izbiri namena portfolia. Odvisno je od ciljev, ki jih želi doseči, od področij, ki jih želi spremljati in razvijati, katere profesionalne kompetence ojačati, kje želi začeti in kje učinkoviteje delovati.

Na eni strani je oseben dokument, ki ga ne kažemo javnosti temveč služi osebnemu spremljanju posameznika, po drugi strani pa je to lahko dokument s katerim ravnatelj predstavi svoje delo in dosežke staršem, kolegom, svetu šole, šolskim oblastem, torej javnosti. Primeren je kot sredstvo predstavitve ob ponovnem kandidiranju (reelekciji) vsakih pet let, ob zunanjem ocenjevanju, prav tako je zelo uporaben v procesu pridobivanja pedagoškega naziva (mentor, svetovalec, svetnik).

Strokovnim delavcem v šolah, ki želijo postati ravnatelj, pa vodenje porfolia lahko služi kot dokumentacija za predstavitev ob kandidiranju za delovno mesto ravnatelja.

Glede na navedeno lahko v grobem govorimo o treh področjih namembnosti in uporabnosti portfolia ravnateljev:

1. Portfolio za strokovno rast (razvojni portfolio) – vključuje samoocenjevanje in analizo vodenja. Namenjen je osebni uporabi in služi preverjanju doseženih ciljev in načrtovanju nadaljnjega lastnega razvoja, razvijanju občutljivosti za pobude v skupinskih akivnostih in konzultacijam.
2. Portfolio za evalvacijo – služi lahko kot pregledni dokument lastnega dela v nekem obdobju prav tako pa za zunanjo presojo uspešnosti vodenja.
3. *Portfolio za razvoj kariere – sredstvo za pregledno predstavitev osebnih in profesionalnih dosežkov ter za nadaljnjo napredovanje kariere (ostale vodilne funkcije, napredovanje).*

Kaj vsebuje in kakšen je

Portfolio je dokument, zato naj bo profesionalno izdelan, sistematično urejen in pregleden. Opazen pa naj bo oseben pristop, slog in vsebina naj bosta v skladu z namenom, ki ga želi posameznik s portfoliem doseči.

Ker gre za individualno delo, se vsebine in organizacije portfolijev razlikujejo in ima vsak svojo osebno noto. Skupne pa so naslednje sestavine: cilji, dokumentarno gradivo, komentarji in kritični opisi, refleksije in analize. Nastajanje portfolia je samo po sebi že proces. Ne gre le za zbirko nekih dokumentov, pač pa tudi za razlago in komentarje ob gradivu in za razmišljanje o profesionalnem razvoju ter njegovem vrednotenju.

Nastajanje porfolia je proces, ki zajema zbiranje in shranjevanje vzorcev in primerov, ki predstavljajo ravnateljevo delo. Pregledno in praktično je, če oblikujemo mape za posamezna področja dela.

Portfolio lahko prikazuje širok razpon strokovnosti in usposobljenosti posameznika ter tako predstavlja globalno sliko njegovega dela. Lahko pa je osredotočen na eno od področij npr. komunikacije, stilov vodenja in tako predstavlja delovanje, dileme, razvoj določenega področja. Ob tem je pomembno, kako in katere primere izbrati, da bi najbolje predstavili dosežke na določenem področju.

Pomembno se je zavedati, da portfolio ni le zbirka zbranih in izbranih gradiv, pač pa je ključni del portfolia refleksija. Po Korthagenu[3] »Refleksija je mentalni proces strukturiranja ali rekonstruiranja izkušenj problemov, obstoječega znanja ali vpogledov.« Gre za metakognitivno znanje, sposobnost refleksije svojega ravnanja, razmišljanja, delovanja, analiziranje procesa, odločitev, akcij, rezultatov. Govorimo o procesu uvida in kritičnega razmišljanja, ki omogoča zavedanje čustev, občutkov, procesa, produktov, boljše razumevanje in poznavanje sebe, lastnih prepričanj, močnih in šibkih področij, dejanj in akcij ter je prvi pogoj za spreminjanje. To je sredstvo za vseživljensko učenje.

Portfolio naj bo dovolj razumljiv in pregleden tako, da predstavlja svojega avtorja ter jasno izraža namen in sporočilo. Čeprav zajema številna področja dela (izkušnje, področje vodenja, cilje, vizijo, sodelovanja,…) in je namenjen osebni uporabi, naj ne bo preobsežen in kot tak tudi za avtorja nepregleden, kaj šele, če ga avtor želi uporabiti kot sredstvo strokovne konzultacije ali za svojo predstavitev.

2 *Cenčič, M.: Mapa dosežkov in izdelkov v procesu študija prihodnjih učiteljev, VIZ XXIX, No. 4, ZRSŠ, Ljubljana, 1998. (p. 28-31)*

3 *Marentič Požarnik, B.: Profesionalizacija izobraževanja učiteljev - nujna predpostavka uspešne prenove, VIZ, No. 4 XXXI, ZRSŠ, Ljubbljana, 2000. (p.6)*

Portfolio je neke vrste razvojni načrt, ki pripomore k razvijanju kompetenc, h kvalitetnejšemu vodenju in vseživljenjskemu učenju.

13. Uporaba portfolia ravnatelja v osnovni šoli na Irskem (IE)

Kontekst: Ta povzetek predstavlja prilagajanje samoevalvacije v Scoil Phádraig, osnovni šoli v Ballyhale, Co. Kilkenny v Republiki Irski. Tu o tem poroča vodja šole Noel Murphy. Služi tudi kot lep primer, kako lahko mednarodna srečanja spodbudijo spremembe v drugih državah.

Razvoj: »Odkar smo obiskali I-PROBE NET konferenco v Sloveniji septembra 2003, sem izzive samoevalvacije v naši majhni provincialni osnovni šoli razdelil v dve glavni poglavji. Prvič, izziv zame kot vodja šole in drugič, izziv celotne šole kot organizacije in skupnosti. Predstavitev o razvoju vodstva šol (portfolio ravnateljev), ki so jo predstavili slovenski delegati, je bila zamisel, ki me je navdahnila. Razvijam jo že odkar sem se vrnil. Dokument vsebuje ravnateljev petletni načrt v obliki iztočnic, ki se nanašajo na praktično realnost in ne na teoretične želje. V tej mapi predstavi vodja šole dokumentirane dokaze o svoji viziji za učence, osebje in organizacijo. Poleg teh trditev vizije so v mapi opisani tudi postopni koraki načrta, ki naj bi vodili do uresničitve ciljev. V mapi so predstavljene tudi zamisli za strokovni razvoj, razvoj politike, organizacije in učnega načrta. Poleg tega je načrtovanje Portfolija odlična vaja za organiziranje ter zelo pripraven pripomoček.

Ustanovitev novega upravnega sveta v vseh osnovnih šolah na Irskem 1. decembra 2003 je prineslo nove možnosti in izzive. Nujno je, da se ne evalvira samo nujnih področij kot so učenje in poučevanje, ampak tudi širša področja kot so upravljanje kakovosti, razvoj politike, uvajanje sprememb ter podpora učencem. Člani novega upravnega sveta so se pokazali za dojemljive za usposabljanje in sodelovanje v opravljanju svojih novih dolžnosti. Glede na izkazano dobro voljo v celotni šolski skupnosti z veseljem pričakujem realistična in konstruktivna leta, ki bodo pokazala spiralo napredka na ključnih področjih upravljanja, šolskega načrtovanja, razvoja učnega načrta, poučevanja, učenja in podpore učencem.«

14. Samoevalvacija na osnovni šoli St. Patrick v mestu Slane, Co. Meath, Irska (IE)

Kontekst: Državna šola St.Patrick«s se nahaja v vasi Slane, Co. Meath, štirideset milj iz Dublina, je mešana šola s 170 učenci starimi med štiri in trinajst let in osmimi učitelji. Je katoliška osnovna šola pod skrbstvom škofa področja Meath in jo financira država. Avtor prispevka je Gererd Ruane.

Uvod: »Irska se, tako kot druge Evropske države, privaja na model zagotavljanja kakovosti, ki poudarja razvojno načrtovanje šol z uporabo notranjih pregledov in samoevalvacije ter s podporo zunanje evalvacije, ki jo opravlja inšpektorat.« (The Inspectorate, 2003, p.vii, »Looking at our school«).

Zgodba: Pri pripravi načrta za našo šolo smo skupaj začeli prijeten in pomemben proces samoevalvacije. V začetku nas je vodil član »Iniciative za razvojno načrtovanje šol«. Predstavil nam je proces pregleda šole S.C.O.T. (veščine, skrbi, možnosti, grožnje). Napisali smo spisek naših vrlin na vseh področjih, od športnega okolja do šolske etike. Potem smo naredili korak nazaj in identificirali področja, ki so se nam zdela potrebna izboljšave. Individualno je vsak učitelj dodelil tri točke področju, ki se mu je zdelo najbolj nujno za izboljšavo, dve in eno točko pa naslednjim najbolj nujnim. Ravnatelj je zbral podatke in tako smo identificirali pet področij, ki so nujno zahtevala našo pozornost v tekočem šolskem letu. Pogovorili smo se o poteku in možnih rešitvah težav in izpostavili stvari, ki bi lahko ovirale naše načrte. Ravnatelj nam je dal spisek zamisli in datumov do kdaj naj bi jih izpolnili.

Kasneje smo se sestali in razmislili o poteku dogodkov, kaj se je izteklo kot predvideno in kaj je potrebovalo dodatno pozornost. Proces smo letos s petimi novimi področji ponovili. Proces je bil izredno pozitiven že od samega začetka, saj smo uživali ob sestavi dolgega spiska vrlin. Takoj smo postali bolj samozavestni. Vsi učitelji so bili vpleteni že od samega začetka. Zamisli so prišle »od spodaj navzgor« in ne »od zgoraj navzdol«, tako da so bile hitro sprejete. Zastavili smo si pet dosegljivih ciljev, saj bi bil poizkus reševanja vseh težav šole v enem letu nedosegljiv cilj in bi nas demotiviral. Ker smo v prejšnjem letu izkusili uspeh, smo hoteli proces ponoviti.

15. Zagotavljanje kakovosti v Sint-Godelievecollege Gistel, Belgija

Kontekst: Sint-Godelievecollege je srednja šola v mestu Gistel, v zahodni Flandriji, približno 10 kilometrov iz mesta Ostend. Avtor prispevka je Gilbert Deketelaere, koordinator kakovosti v šoli.

Uvod: Beseda kakovost se lahko razume na več različnih načinov. Na naši šoli pomeni »«opravljanje pravih stvari na pravi način««. Ostaja pa vprašanje: kdaj se naredijo prave stvari in kaj pravzaprav pomeni »prava stvar«? Vsaka posamezna šola izbere svoje lastne »prave stvari«. Večina šol ima lastne pedagoške projekte, ki vključujejo tudi opise/ razumevanja pojma kakovosti. Šola mora upoštevati tudi zahteve inšpektorata in zahteve oddelka za izobraževanje (Ministrstva za šolstvo). Nedavne teme so medkurikularno delo, uporaba ICT in neodvisno učenje. Ker se družba stalno spreminja, se z njo spreminjajo tudi »prave stvari«. Največji izziv za šolo je najti ravnotežje

med ohranjevanjem že doseženih in pozitivnih elementov, obenem pa se truditi za stalno izboljševanje. To ni enostavna naloga. Šola, ki si želi biti v koraku s časom se mora neprestano evalvirati in popravljati, saj le tako zagotovi pravo kakovost v izobraževanju.

Proces: Za delovanje s »pravimi stvarmi« uporablja naša šola orodje PROZA (www.prose.be), ki je osnovan na EFQM modelu kakovosti. Ta je razdeljen na devet področij kakovosti šole. Ta so:

A. dejavniki vlaganja
- vodenje
- politika in strategija
- politika kadrovanja
- viri

B. dejavniki procesov
- izobraževalni procesi

C. dejavniki rezultatov
- zadovoljstvo zaposlenih
- zadovoljstvo učencev in staršev
- vpliv na družbo
- rezultati

Vsako področje je nato razdeljeno še na podnivoje, na primer na: evalvacijo učencev, usmerjanje, svetovanje, itd. Pomembno je, da spremljamo več področij.

PROZA je orodje za dialoga. Vsi vpleteni se lahko udeležijo v procesu: ravnatelj, učitelji, tehnično osebje, koordinatorji, učenci, starši, … PROZA je osnovan na individualni analizi in na konzultacijah z drugimi v skupinah samoevalvacije. Končni cilj je učinkovit razvoj kakovosti.

Za pravilno opravljanje »pravih stvari« uporablja šola PDCA krog kakovosti (Plan = načrt, Do = izvedba, Check = preverjanje, Act = akcija) To se lahko nanaša na vrsto procesov v šoli, npr. organizacija šolske ekskurzije, usposabljanje za učitelje, usmerjanje učencev. V zvezi z poukom, bi lahko PDCA bil uporabljen za pripravo predavanj (načrt), poučevanje (izvedba), razmisleka o predavanju (preverjanje), popravkov predavanj in beleženje sprememb (akcija). To je enostavna, toda zelo učinkovita metoda.

Za izvedbo samoevalvacije je odgovoren vsak posameznik, ne samo vodstvo. Kvalitetno razmišljanje je skupinsko delo, pomembno, da vsi sodelujoči nekaj pridobijo z razvojem kakovosti: vodstvo, učitelji, učenci, bivši učenci, starši, družba,…

16. Razvoj splošnega pregleda na irski srednji šoli (IE)

Kontekst: Dominican College je bil ustanovljen leta 1883 na Eccles St., Dublin. Tudi danes je to dekliška šola, ki ima 690 učenk. Trudimo se odzivati na pomembne spremembe, ki smo jim priča v družbi in izobraževanju. Avtorica prispevka je namestnica ravnatelja Mary Anne Halton.

Uvod: Notranji pregled je bil vedno priznan kot pomemben v naši šoli. Uradna pisna obveza notranje evalvacije je del šolskega načrta, kar tudi zadostuje zahtevam zakonodajnih okvirjev zakona o izobraževanju iz leta 1998. Osrednja vloga šole glede razvoja in kakovosti v izobraževanju deluje znotraj nacionalnega konteksta in specifičnega lokalnega konteksta; oba sta upoštevana, kadar se izvaja notranji pregled.

V Dominican College je samoevalvacija stalen proces za raziskovanje in razumevanje kritičnih področij šolskega dela. To je aktivnost organizacijskega učenja. Kot skupna aktivnost šole je samoevalvacija pomembna za člane organizacije, ki kritično razmišljajo o tem, kaj je dobro, kaj je treba spremeniti ali popraviti, da obdržimo in zagotovimo kakovost izobraževanja. Rezultati sodelovanja šole z I-Probe Net-om so pripomogli k ustvarjanju bolj uradnega procesa samoevalvacije, ki mu je zato posvečeno več časa in sredstev s strani vodstva. Projektni partnerji so prevzeli vloge kritičnih prijateljev in so nam omogočili alternativno podporno strukturo med oblikovanjem okvirjev samoevalvacije za različne aktivnosti.

Aktivnosti samoevalvacije:

Pristop k samoevalvaciji

Področja evalvacije so identificirana na podlagi potreb šole na različnih ravneh. Samoevalvacije se uporablja kot »katalizator za organizacijske spremembe, rast in obnavljanje«. Vsebuje učni proces, ki olajša različne ravni samoevalvacije. Individualno in organizacijsko učenje vsebuje dialog, razmislek, zastavljanje vprašanj, identificiranje in pojasnjevanje vrednot, prepričanj, predpostavk in znanj.

Glavni ravni samoevalvacije:

- osredotočanje samoevalvacije
- uporaba samoevalvacije
- uporaba učenja in ukrepi glede na rezultate

Kdo bi lahko bil vpleten? Šolski svet, šolska uprava, akademsko osebje, učenci, starši in delodajalci.

Kdaj poteka samoevalvacija? Na sestankih upravnega sveta in sestankih višjih vodilnih, na začetku šolskega leta (višja uprava in osebje), med letom ob časovno ključnih trenutkih in na koncu šolskega leta.

Kaj je bilo evalvirano med letoma 2002–2003? Spekter evalviranih aktivnosti vsebuje med drugim:

- notranjo strukturo upravljanja
- vidiki učnega načrta
- načrtovanje učnega načrta in organizacije (program, predmetni oddelki)
- kakovost učenja in poučevanja (načrtovanje, sredstva, metodologija, učenje, rezultati, ocenjevanje in dosežki); uporabljeni so bili različni pristopi glede na področje predmeta, evalvacija je stalen proces.
- kakovost podpore učencem (novo SPHE izobraževanje, šolsko svetovalno delo)
- akademske raziskovalne aktivnosti, ki vključujejo raziskovalce, učitelje, učence in starše

Kako so bila ta področja evalvirana; katera orodja so bila uporabljena? V glavnem so bile uporabljene metode skupinske diskusije, diskusije celotnega osebja, diskusija predmetnih skupin, vprašalniki, ankete, intervjuji (z učenci), analiza dokumentov, analize SWOT, analize podatkov in evalvacija učenec-učitelj. Orodja so bila izbrana na podlagi primernosti za individualne načrte evalvacije, oblika orodij pa naj bi omogočila dostop do relevantnih informacij in priskrbela sodelujočim možnosti izražanja mnenj in odnosov v varnem in zaupnem.

KONČNO – Kaj se zgodi s temi ugotovitvami? Ugotovitve so razširjene in zbrani podatki so uporabljeni za načrtovanje za leto 2003–2004. Enota za podporo evalvacije in raziskovanja (ESRU) na inšpektoratu za izobraževanje in znanost na Irskem je pripravila nove smernice, le-te so bile posredovane šolam maja 2003. Dominican College mora pregledati svojo notranjo politiko in izvedbo samoevalvacije ter ju prilagoditi novim smernicam.

Kaj evalvirati med letoma 2003–2004?

- šolski načrt: politika in praksa
- Delodajalčeva evalvacija praks učencev
- načrtovanje in organizacija učnega načrta
- kakovost učenja in poučevanja pri predmetih
- kakovost podpore za učence

Ti rezultati bodo vplivali na načrtovanje prihodnjega šolskega leta (2004–2005)«

17. Predstavitev šolske samoevalvacije staršem na Škotskem (GB)

Kontekst: Marchburn Infant šola se nahaja na področju Northfielda v Aberdeenu, na severovzhodnem delu Škotske. Šola je bila zgrajena leta 1952, namenoma otrokom med 3. in 7. letom. Trenutno šolo obiskuje 130 otrok (60 jih je v vrtcu, 32 v 1. razredu in 38 v 2. razredu). Šolo financira lokalna uprava velikega stanovanjskega predela, ki ponekod kaže znake pomanjkanja, kajti le nekateri starši so kupili lastne domove.

Uvod: Vsako leto naredi šola poročilo o standardih in kakovosti. To poročilo je na voljo staršem, ki lahko zanj zaprosijo v tajništvu šole. Pripravljen je tudi dokument s povzetkom poročila in je natisnjen na A4 list papirja (potiskan na obeh straneh). Predstavljamo vam nekaj popravljenih izvlečkov iz povzetka poročila, ki je bil posredovan staršem leta 2002–2003, avtorice Anne Wood.

Dokazi o kakovosti našega dela izvirajo iz:

- poročila H.M.I. (Her Majesty's Inspectors). Primeri komentarjev:
  - *»Povprečna kakovost učenja je zelo dobra«*
  - *»Učitelji so dobro odgovarjali zahtevam svojih učencev in na splošno zastavili visoke standarde.«*
- rezultati nacionalnih testov
- nacionalni kazalci kakovosti pregleda izvedbe
- nadzora in evalcije načrtov učiteljev
- nadzora učenja in poučevanja
- nadzora dogajanja v razredih
- zapisnikov dnevov usposabljanja
- vprašalnikov staršem in zaposlenim
- pogovorov z osebjem, starši in učenci. Primeri komentarjev staršev:
  - *»Marchburn je odlična šola/vrtec«*
  - *»Vsekakor opažam razliko v sinovi samozavesti, obnašanju in navadah odkar je vpisan na Marchburn. Hvala.«*
  - *»Jaz in moji otroci smo zelo zadovoljni z Marchburnom«*

Poročilo Inšpektorata za izobraževanje:

- »Povprečna kakovost učenja in poučevanja je zelo dobra«
- »Učitelji so dobro odgovarjali zahtevam svojih učencev in na splošno zastavili visoke standarde.«

18 Izboljšave se nadaljujejo s samoevalvacijo (ES)

Vrtec Zaleo, Madrid

Zdi se nam, da smo trenutno popolnoma sprejeli samoevalvacijo in da je okrepila našo izobraževalno avtonomijo ter izvajanje nalog. Samoevalvacija je izboljšala naše procese sprejemanja odločitev, osredotočila naš načrt razvoja, pozitivno prispevala k strokovnemu razvoju in šolskim inovacijam, pripomogla k spremembam in na splošno izboljšala kakovost tako učenja kot poučevanja.

Vrtec Zaleo se nahaja v predelu Puente de Valecas, južno od Madrida. Je ena redkih šol, ki deluje pod nadzorom mestnega sveta Madrid in ponuja izobraževanje otrokom od 0 do 6 leta starosti. Ima tri učilnice za prvi oddelek (0–3 leta) in tri učilnice za drugi oddelek (3–6 let). Vse učilnice so opremljene z ICT-jem in manjšimi knjižnicami.

Imamo Program integracije za otroke s posebnimi izobraževalnimi potrebami in uporabljamo storitve lokalno financirane skupine za podporo SEN. Smo dejavni v lokalni iniciativi, ki želi MFL poučevanje na ravni vrtca.

Ponujamo cel spekter uslug kot odziv na potrebe lokalne skupnosti, kot so podaljšan pouk tako zjutraj kot popoldne, poletne šole in jedilnica.

Otroci

Šolo obiskuje 106 mešanih otrok med do 6 leta starosti. Verjamemo v integracijo, zato sprejmemo 7 % otrok s posebnimi izobraževalnimi potrebami.

Ozadje

Leta 1999 smo ustanovili načrt za izboljšavo šole, ki je bil osnovan na procesu samoevalvacije (z uporabo

Če je odvisno od nas, se lahko vrnete naslednje leto.

modela EFQM). Naše poslanstvo je bilo določeno in postavili smo kriterije uspeha. Edini cilj vsega tega je bilo izboljšanje kakovosti izobraževanja v naši šoli.

V proces »samoanalize«, katerega cilj je bil izboljšava šole, smo želeli vplesti vse zaposlene. Posamezne kolege smo bodrili k razmišljanju o lastnem strokovnem delu in o tem, kako bi lahko le-to bolj osredotočili na temeljni cilj izboljšave šole.

Vsi zaposleni so bili vpleteni v triletni načrt za strokovni razvoj, ki naj bi izostril njihove strokovne sposobnosti preko stalnega strokovnega usposabljanja (INSET-a), na lokalni in nacionalni ravni.

1999/2000

- **Realizacija pogodbe o kakovosti šole: skupinsko pregledana in določena**:
  - *Definicija glavnih spremenljivk in kritičnih faktorjev, ki naj bi bili predmet samoevalvacije*
  - *Definicija ključnih procesov*
  - *Definicija poslanstva z uporabniki*
  - *Definicija vizije dolgoročnih in kratkor očnih ciljev naše šole*

2000/2001

- **Sestava skupine za izboljšavo:**
  - **Razviti sredstvo za samoevalvacijo**
    1. **Analiza** vprašalnika EFQM z novimi kriteriji
    2. **Prilagajanje** podkriterijev naši situaciji
    3. **Potrditev** tega dokumenta z izbranim vzorcem 3 % staršev, 20 % šolskih delavcev in 2 zunanja agenta
  - Uporaba vodiča za samoevalvacijo in novih kriterijev EFQM za vso izobraževalno osebje in 65 % delavne skupine z uporabo sledeče metode:
    1. *V prvi fazi samoevalvacija poteka na individualni ravni*
    2. *Nato pride do diskusije v majhnih skupinah glede rezultatov*
    3. *Končni konsenz celotne skupine*
  - Ustvariti vprašalnik za ugotovitev zadovoljstva uporabnikov. Izbrana so tri okolja, okrog katerih razvijemo vprašalnik in ki upoštevajo stopnjo doseganja ciljev in pomen družine:
    1. *Izobraževanje učencev*
    2. *Sodelovanje in prispevanje*
    3. *Delovanje,storitve in aktivnosti*

  Potreba po zbiranju podatkov se pojavi kot rezultat predhodne samoevalvacije izpeljane po vodiču EFQM in zaradi potrebe po preverjanju kriterijev rezultatov. Prepričani moramo biti, da je imel center dovolj podatkov o zadovoljstvu uporabnika.

  - Uporaba vprašalnika z družinami v centru. Izbran je vzorec 30 % uporabnikov, ki vsebuje tudi starše in matere učencev vseh ravni izobraževanja v šoli.

- **Dejanja za izboljšave:**
  - Redne inšpekcije procesov z uporabo lastnih sredstev opazovanja. Pregledajo se izobraževanje in učenje, organizacija sestankov, vodenje, aktivnosti, delo med skupinami, sestanki in starši.
  - Ustanavljanje komisije predstavnikov vseh odsekov delovanja centra. Prioritetni cilji so: sodelovanje pri odločanju, ki vpliva na določene procese, izboljšava klime dela in predanost rezultatom.
  - Odprtost do lokalne skupnosti:
    - Priprava vprašalnika, ki meri vpliv šole na okolico.
    - Uporaba istega vprašalnika pri družinah, ki zaprosijo za mesto v centru aprila 2001.
    - Postavitev internetne strani
    - Ustanavljanje in preverjanje elektronskega poštnega predala
    - Informiranje vseh družin, ki so s centrom povezane in tistih, ki so zaprosile za mesto preko interneta ali elektronske pošte
    - Zaključek našega dogovora o storitvah skupaj z Dirección General de Calidad.
    - Širjenje našega dela znotraj izobraževalnega okolja občine Madrid.

2001/2002

- Ustanavljanje štirih novih skupin za izboljšavo, ki jih (razen tretje) sestavljajo strokovno ali podporno osebje. Te skupine so opravile svoje delo s pomočjo 30 urnega usposabljanja o »Metodologije skupin za izboljševanje«.

  Izbrana so bila štiri prednostna področja z upoštevanjem rezultatov samoevalvacije. Vsako področje je načrtovala ena skupina.

  Skupina 1 je sestavila dokument, ki bo na letni osnovi meril stopnjo zadovoljstva osebja in klimo dela.

  Skupina 2 je sestavila dokument za beleženje pritožb ali zahtev družin.

  Skupina 3 je sestavila nov dokument za samoevalvacijo procesov poučevanja in učenja ter spomina v razredu.

  Skupina 4 je sestavila dokument, ki naj bi omogočil merjenje vpliva šole na okolje.

- Priprava memoranduma kakovosti, ki predstavlja našo kandidaturo za IV nagrado Odlike in kakovosti javne službe občine Madrid.

Pridobljeni rezultati

- Število sodelujočih na raznih usposabljanjih:

  100% učiteljev in 29 % pomožnega osebja (usposabljanje 99/00)

  100% učiteljev in 43 % pomožnega osebja (usposabljanje 00/01)

  100% učiteljev in 58 % pomožnega osebja (usposabljanje 01/02)

- Projekt, predstavljen februarja 1999, je odobren s strani vseh predstavnikov vseh področij Izobraževalne skupnosti. Odobren je tudi proces vpeljevanja modela kakovosti v našo šolo.
- Konsenz o kritičnih faktorjih, nalogi, viziji in ključnih procesih (februar 2000).
- Priprava »pogodbe za kakovost« in vpeljava le-te v izobraževalni projekt centra.
- Uporaba prilagojenega »vodiča za samoevalvacijo« in novih kriterijev modela EFQM. Prepoznavanje prednosti, dejstev in področij izboljšav po novih kriterijih EFQM je opravilo 100 % učiteljev in 65 % pomožnega osebja (februar 2001).
- Predstavitev poslanstva javnosti.
- Načrtovanje in razvoj projekta izboljšave kakovosti so predstavljeni in razširjeni (april 2001).

Zadovoljstvo družin šolskih otrok

Maja 2001 so družinam poslali vprašalnik, ki naj bi pokazal stopnjo zadovoljstva z določenimi vidiki šole in omogočil identifikacijo področij potrebnih izboljšave. Rezultati so bili primerjani s prispevki, ki so bili zbrani med sestanki končne evalvacije razrednih skupin meseca junija.

- Predstavitev treh projektov inovacije:
  1. Umetnost za otroke in muzeji
  2. Računalnik v razredu
  3. Uvajanje pouka angleščine v drugi ciklus
- Imamo sredstva samoevalvacije za evalvacijo procesov in organizacije
- Imamo internetno stran in e-pošto, ki nam omogočata komunikacijo z družinami.

Od maja 2002 dalje uporabljamo Pismo storitev centra, ki smo ga pripravili skupaj z glavnim direktoratom za kvaliteto. To pismo je bilo poslano v izobraževalno okolje uporabnikom naših storitev in meščanom občine Madrid.

Verjamemo, da je naš cilj – voditi kakovostni vrtec – proces samoevalvacije neprecenljivo podpiral.

19 Zgodba samoevalvacije Schulverbund v 3 delih

Avtorici prispevka sta Christa Bauer in Elgrid Messner

Schulverbund Graz-West je mreža petih reformiranih šol, ki ponujajo splošno izobrazbo brez ločevanja, po modelu reformirane šole, ki je bil ustanovljena leta 1991.

Ta model šole je tudi spodbudil samoevalvacijo z uporabo akcijskega raziskovanja (AR). Na voljo smo imeli deset let za zbiranje izkušenj in ta zgodba poskuša zavzeti reflektivni vidik o izkušnjah, zakonodajnih in političnih okvirjih ter pogojih v katerih so se te izkušnje nabirale.

Dogajanje lahko razdelimo v 3 različne faze.

Faza 1: ***Akcijsko raziskovanje je sestavni del inovacije razvoja, z uporabo zunanje evalvacije kot metode nadzora kakovosti 1991–1994***

Dva glavna faktorja modela reforme sta bila politična volja za vzpostavitev različnih modelov reforme za 10–14 letnike in želja pedagoških strokovnjakov na terenu po novih izkušnjah.

Šolska oblast se je strinjala pod pogojem, da bodo rezultati resno evalvirani. Primerjali naj bi se z drugima vrstama šole za 10–14 letnike in z dodatnim modelom šole, ki je bil ustanovljen istočasno. Po drugi strani pa je obstajal razvojni vidik šol, zunanja evalvacija in nadzor lahko prestrašita inovativne ljudi.

Kaj smo naredili?

Poleg razvoja novih metod poučevanja in gradiv se je tretjina učiteljev udeležila aktivnosti o reformah AR. Nekatere teme so pokrivale notranje razlikovanje, neodvisno učenje, nove načine ocenjevanja učencev, teamsko poučevanje pri predmetih kot so angleščina, nemščina, matematika in razvoju šole kot organizacije. Kot sredstva smo uporabili vprašalnike, hospitacije, kolegialne izmenjave in dodatno usposabljanje učiteljev.

S kakšnimi težavami smo se soočali?

Premalo izkušenj, premalo institucionalne podpore, preveliko število inovacij ob istem času (in zaradi tega omejenost časa učiteljev) je vodilo do prepričanja, da je model reformirane šole kot naloga in mit in da je bolj vezan na svojo »ideologijo« kot na kakovost, za nameček pa je obstajalo še nezaupanje do zunanje evalvacije.

Kakšni so bili učinki?

Veliko učenja o didaktiki poučevanja, razvijanje zaupanja v odnosu med učitelji in učenci, izboljševanje sodelovanja med učitelji (kar ne pomeni, da se niso pojavljali konflikti), učenje o opazovanju in razmišljanju ter pisanje in izboljšava znanja o temah raziskav.

Glavni rezultat so bile individualne izboljšave poučevanja, ki so bile omejene na ljudi, ki so uporabljali akcijsko raziskovanje.

V prvi fazi samoevalvacije Schulverbund-a je bil v ospredju trud učiteljev z malo podpore s strani inštitucij. Od leta 1994 dalje, je šolsko vodstvo in politika še bolj pritiskala na ta model šole in kot rezultat so podprli aktivnosti samoevalvacije.

Faza 2: ***Samoevalvacija kot odgovornost in razvoj šol v poskusni fazi 1994–1998***

Nova vlada z drugačno filozofijo in ideologijo je zahtevala rezultate in grozila z ukinitvijo modela. Nadzor kakovosti je bil glavna inovacija tega časa in regionalno šolsko vodstvo je podpiralo TQMS. Pet reformiranih šol se je odločilo, da bodo poizkusile model samoevalvacije, ki je bil skladen z njihovo filozofijo razvoja. Tako se je rodil projekt FQS (**F**urthering **Q**uality improvement for **S**chools), ki so ga razvili Altrichter, Posch in Strittmater. Ta poteza je poskusila prebuditi inovativni potencial Schulverbunda in ob istem času razvijati strukturiran pristop k razvojem šol in strokovnemu usposabljanju učiteljev.

Kaj smo naredili?

Predlog je moralo podpreti vsaj 80 % osebja. Ustanovljene so bile kakovostne skupine 3 do 12 članov (glej članek na internetni strani I-Probenet-a) in usmerjevalna skupina za vsako šolo in pa ena za vseh pet šol skupaj. Teme smo sami izbrali na podlagi tega, koliko so pomembne za model reformirane šole (nekatere od

teh so bile: ocenjevanje učencev, socialna integracija, vloga učitelja, družbene vede in študije, disciplina, …) Uporabljene metode so služile predvsem zbiranju povratnih informacij od učencev, staršev, učiteljev, izmenjavi s kolegi, strokovnega usposabljanja, vodstvenega usposabljanja in poročil.

S kakšnimi težavami smo se soočali?

Zunanji pritiski niso delovali dovolj dobro, da bi pripomogli k združevanju pogledov učiteljev. V največji od petih šol je tudi prišlo do menjave vodstva, kar je pomenilo spremembo izvršilne moči iz »podpornikov« razvoja k »podpornikom« sindikatov in skeptikov glede celotnega modela šole. Izkazalo se je, da gonilna sila ni bilo več poslanstvo šolskega modela, ampak grožnja ukinitve projekta. Obenem pa je bil kocept samoevalvacije še zelo nov in veliko ljudi ni verjelo v njegovo vrednost. Težave so se pojavljale tudi zaradi načina dela, ki je bil neučinkovito vpeljan v obstoječe strukture, upravljanje, področja dela in končno načina prikaza zaključkov.

Kaj je bil rezultat?

Strokovno učenje o poučevanju (cilji poučevanja, didaktika, vedenjske spremembe, …), o razvoju šole (osredotočanje na celotno šolo, načrtovanje procesa dela, …) in evalvaciji (izkušnje za izboljšavo kakovosti, sredstva, …) ter izboljševanje šolske klime z vzpostavitvijo povratne informacije (izboljšava skupinskega dela, …)

Pozitivni učinki na poučevanju in šolah so še vedno vidni v tistih šolah, kjer se je vodstvo šole udeležilo učnega procesa in omogočilo lažje osredotočenje na pomembne teme ter skupaj razvijalo rezultate svojega dela z uporabo skupinskega načrtovanja in učinkovite koordinacije.

Pilotski projekt FQS, ki je združil in porabil vso energijo štirih let, je za seboj pustil veliko odprtih vprašanj, pa tudi veliko izkušenj. Sedaj so bile na vrsti šole in njihova naloga je bila sledenje projektu in uporaba pridobljenega znanja ter učinkovito združevanje sil. Vodstvo in politika šolstva sta delovali kot spodbuda predvsem v tistih šolah, ki so že imele pripravljen načrt razvoja in vključene zahteve po samoevalvaciji.

Faza 3: *Šola in razvoj kakovosti, ki temeljita na samoevalvaciji in načrtih razvoja šol 1998–2004*

Nacionalna politika tega časa je zaznamovana s strogimi ukrepi, zmanjševanjem sredstev in željo po ukinitvi vseh modelov šol. To je predstavljalo eksistencialno grožnjo Schulverbundu in ponovno zahtevo, da se dokaže kot izobraževalni laboratorij z iskanjem učinkovitejših načinov za izboljšanje in evalvacijo šol. Regionalne oblasti so od šol zahtevale koordinirano načrtovanje razvoja, celo s prisilo sprejetja skupne razvojne politike. Od petih šol Schulverbunda se je prav tako zahtevalo oblikovanje modela za samoevalvacijo s pomočjo kritične analize lastnih pomembnejših inovacij. Tako se je začel projekt »Kakovost 2000«, ki je nadgrajeval in uporabljal že obstoječe znanje in izkušnje ki so ga nekateri učitelji pridobili v zadnjih letih. Projekt naj bi trajal dve leti. V prvem letu naj bi dosegel in sprejel standarde za inovacije kazalcev kakovosti in kriterijev za uspeh. V drugem letu pa naj bi ti standardi in kriteriji bili evalvirani s kolegialno pomočjo.

Kaj smo naredili?

Ustanovljena je bila projektna skupina, ki so jo sestavljali učitelji vseh petih šol. Vsi sodelujoči so bili do neke mere vpleteni v postavljanje standardov. Skupna področja petih šol so bila določena s strani inšpektorja, notranja področja za razvojne načrte šol pa so si izbrale šole same. Uporabljene metode so razvijale standard kakovosti, povratno informacijo učencev, staršev, učiteljev in poročila šol.

S kakšnimi težavami smo se soočali?

Z ustanovitvijo posebne skupine učiteljev, ki naj bi samoevalvacijo izvedla na odgovoren način, je bila odgovornost prestavljena od posameznih učiteljev na celotno mrežo petih šol. Ta skupina je bila tudi financirana (saj so opravljali delo za vseh pet šol in ne samo za svojo) in je podprla vidik, da je samoevalvacija dodatno delo, ki naj bi se vsem učiteljem v šolah povrnilo v obliki plačila. Šolski razvojni načrti so tako spremenili cilje izboljševanja in razvoja v cilje tekmovalnosti, ki so zvišali popularnost šol. Evalvacija kot sredstvo za vodenje je postala povsem odvisna od šolskega vodstva.

Kaj pa rezultati?

Eden izmed rezultatov je, da je razvojno delo sedaj sprejeto kot vsakodnevni del šolskih dolžnosti. Razviti so bili tudi dodatni programi (ki so osnovani na načrtih razvoja) in povečala se je raznovrstnost šol, predvsem zaradi želje po privabljanju novih učencev. Vedno bolj pogosto in hitreje se izvaja tudi razvojno delo, ki ne temelji na podatkih.

20. Samoevalcija v šoli »De Rozenberg« v Mestu Mol, Flandrija

Mia Lodewijckx, Ravnateljica srednje šole De Rozenberg

1. Uvod

1.1 Ozaveščanje

Zakaj je postala evalvacija tako pomembna v naši šoli in kako je zrasla? K procesu je prispevalo nekaj ključnih elementov:

1. Notranji pregled šole leta 1997 je prinesel pozitivne rezultate. Poročilo pregleda je vsebovalo nekaj zanimivih točk, ki so opozarjale na to, da vedno obstaja prostor za izboljšave! To je bil začetek zavestne refleksije o tem »Kako nam gre?« in »Kako nam lahko gre še bolje?« Začeli smo razmišljati o poročilu na vseh ravneh šole in na različne načine (npr.: tajništvo, vodenje, študijske skupine). Priprava na pregled je že prej prinesla veliko razmišljanja.
2. V sodelovanju z Alden Biesen smo spoznali Evropsko dimenzijo samoevalvacije, ki se je ukvarjala z vprašanji kot so: »Kaj počnejo v drugih državah?« in »Kakšne tehnike uporabljajo?« Sodelovali smo v projektih samoevalvacije kot so npr. MICE, in v sklopu katerega smo ustvarili sredstva za evalvacijo evropskih projektov, kasneje pa tudi v I-Probe mreži, ki se je trudila vnesti samoevalvacijo kot del celotne šolske kulture.

Prosim, vzemimo evalvacijo malo bolj resno ...

3. Poleg tega smo bili s skozi dodatno usposabljanje prof. De Vos iz Vlerick šole za management v Gentu spodbujeni k dodatnemu razmišljanju o samoevalvaciji in upravljanju sprememb. Dodatno usposabljanje, naloge, povratne informacije, literatura o samoevalvaciji, knjige in članki (npr. Van Petegen), so vsi predstavljali dodatno motivacij za udeležbo v projektu.

1.2 Poglabljanje znanja

Ob naštetem smo dobili precej novih znanj, kot npr. kakšne so razlike med samoevalvacijo in zunanjim nadzorom:

- Samoevalvacija je dogaja precej bolj ciklično, zunanji nadzor pa se izvede enkrat na neko obdobje;
- Samoevalvacija prihaja od znotraj, sodelujoči evalvirajo sami sebe in se počutijo bolj vpleteni;
- Samoevalvacija je pomembna za pravo ravnanje v šolah z večjo mero avtonomije in odgovornosti. Ko prejmemo večjo avtonomnost s strani vlade, se moramo zavedati svoje vizije, lastnega poslanstva in svojega pristopa. To zahteva razmislek, raziskave in neprestano evalvacijo. V tem smislu je samoevalvacija odličen proces.

De Rozenberg je napredna šola. Ne glede na to, je potrebno stalno evalvirati pozitivne in negativne vplive sprememb. Je inovacija dejansko vodila do izboljšanja?

Samoevalvacija se tudi pri tem vprašanju izkaže kot zelo praktičen pripomoček. Naša obveza je, da razmišljamo o svojem delu. Napake imajo lahko nepopravljiv vpliv na otroke, za katere smo odgovorni.

2. Pristop

Program smo razvili s pomočjo delovne skupine (IZES), organizirali smo dan usposabljanja in pripravili akcijske točke.

2.1 Delovna skupina IZES (Instrument ZElfevaluatie Scholen) (sredstvo za samoevalvacijo šol)

Sestavili smo delovno skupino. V njo smo izbrali del vodstva, koordinatorje, podporne učitelje in enega zunanjega strokovnjaka (8 ljudi). Še vedno skupaj koordiniramo vse aktivnosti, ki se tičejo samoevalvacije na šoli. Štiri člani skupine so tudi obiskali Vlerickov seminar. Na začetku smo si zadali načrt, ki se je začel z vprašanji:

Kdo – kje – kaj – kdaj – kako?

Znotraj skupine smo se odločili, da bomo skupaj sestavili strukturiran pristop k velikemu projektu samoevalvacije: vprašalnik IZES. Pozorno smo razmislili o pripravi, razvoju in rezultatih. V obdobju pripravljanja smo se trudili, da bi zagotovili da bo NAŠ načrt tudi NJIHOV načrt. V obdobju razvoja smo uporabili princip treh P-jev (premišljeni postopni premiki). Pogosto smo v besedilu navajali besede kot so lahko, lepo, enostavno in prijetno. Med zbiranjem rezultatov smo pazili, da ne bi bilo to samo še eno zbiranje podatkov, pač pa tudi interpretacija in hitra povratna informacija. Ugotovili smo, da potrebujemo akcijske točke. To se nam je zdelo zelo pomembno. Morali smo čutiti, da samoevalvacija vodi do dejanskih sprememb in izboljšanja kakovosti.

Na splošno velja, da naj zbiramo tiste podatke, ki jih bomo kasneje tudi uporabili. To je razlog zaradi katerega je upravljanje sprememb tako pomembna veščina pri samoevalvaciji! Da bi pokazali, kako pomembno je delo skupine IZES, smo čas za delo skupine organizirali znotraj šolskega urnika. Vsi člani skupine so ob četrtkih popoldan prosti dela. Skupina si je za osrednjo nalogo zadala učinkovito komunikacijo znotraj in z ostalimi zaposlenimi. Izdelali smo posebna obvestila, ki jih prejmejo vsi zaposleni. Delamo kar se da »vizualno« (ko izidejo nova obvestila, postavimo v zbornico veliko ogledalo) in redno poročamo na sejah učiteljskega zbora.

2.2 Dan usposabljanja, oktober 2001

V delovni skupini smo se odločili, da bomo povprašali vse zaposlene o dnevu usposabljanja s pomočjo IZES-ta.

Zakaj smo se odločili za to sredstvo? Argumente smo zbrali iz literatute in Vlerick usposabljanja. Najprej smo jih preverili na naši šoli, odločili smo se za evalvacijo učinkovitosti učnih ur. IZES je zasnovan na podlagi testa o šolski učinkovitosti. Pregleduje tisto, kar trdi da pregleduje. Vprašalnik vsebuje vprašanja različnih vidikov šolskega življenja: upravljanja šole, vodenja, izobraževalne prakse, strokovnost poučevanja itd. Preko njega je možno med seboj primerjati več kot 100 šol in tako pridobiti bolj jasno sliko o prednostih in slabostih lastne šole. Odgovarjanje na vprašalnik traja približno 40 minut, najenostavneje kar neposredno v računalnik. Rezultati so na voljo takoj, seveda brez interpretacije. Izpolnjevanje vprašalnika je bil pomemben del dneva usposabljanja.

Spoznali smo tudi nekaj slabosti vprašalnika IZES. Vprašanja so se nanašala samo na člane vodstva in učitelje Ni pa bilo 360° evalvacije, saj starši in učenci niso bili vključeni. Na koncu dneva so sodelujoči menili, da so vprašalniku manjkala bistvena vprašanja o disciplini, preobremenjenosti, itd.

Ena izmed nevarnosti samoevalvacije je, da sodelujoči od nje preveč pričakujejo. Mislijo, da bo pregledala vse, izpostavila težave in jih premostila. Naslednjič se bomo morali bolj osredotočiti na to.

2.3 Rezultati / Akcijske točke

Po dveh tednih smo imeli pripravljeno interpretacijo podatkov, pri kateri nam je pomagala ga. Diane Jacobs, kolegica P. Van Petegema. Na podlagi tega je skupina IZES razvila akcijski načrt.

Po mnenju skupine je potrebno uvesti spremembe v štiri področja:

1. disciplina
2. boljše sodelovanje med učitelji predmetov
3. izboljšanje izvajanja izobraževalna ob upoštevanju učnih rezultatov učencev
4. tesnejše sodelovanje s starši za boljšo motivacijo učencev

Na generalnem sestanku učiteljskega zbora smo si zastavili prioritete. Odločili smo se za sledeč vrstni red: 2–1–3–4. Pomembno si je zastaviti prioritete, saj je nemogoče obdelati vse naenkrat. Med izvedbo, ki je še vedno v teku, smo se trudili opazovati tudi vidik cikličnosti. Spraševali smo se: »Kje smo zdaj?«, »Kako to vemo?« in »Kaj je naša naslednja poteza?« Sedaj se izogibamo uporabi dolgih vprašalnikov. Raje imamo intervjuje, diskusije v manjših skupinah in krajše vprašalnike.

Med izvajanjem smo neprestano poročali o zbiranju podatkov, akcijskih točkah in rezultatih. Že od samega začetka smo obveščali osebje, šolski svet in svet staršev. Zavedamo se, da nismo še vključili sveta učencev. To bomo spremenili.

3. Večanje veščin samoevalvacije

Sposobnosti samoevalvacije De Rozenberga so se vidno izboljšale. Proces spominja na vrtinec, predvsem zato, ker je vase kar posrkal vse več ljudi. Poudarimo naj, da se je vsem sodelujočim proces zdel smotrna investicija časa za izboljšavo kakovosti.

3.1 Vpliv I-PROBE

Naše sodelovanje v Comenius 3 mreži igra pomembno vlogo! I-Probe je organiziral tri Evropske konference na temo samoevalvacije, za pripravo katerih je bilo potrebno vložiti veliko časa in intenzivnega dela. Dejavnosti so ustvarile notranjo dinamiko, ki je ni mogoče več ustaviti.

Na drugi konferenci I-Probe na Brdu pri Kranju v Sloveniji, smo oblikovali mrežo sedmih flandrijskih šol, ne glede na tip ali stopnjo izobraževanja. Februarja 2004 so te šole sodelovale pri seminarju v De Rozenbergu S.O. na področju akcijskega raziskovanja, preko katerega lahko posameznik zbira podatke o svojem delovanju, da bi ga lahko izboljšal. Akcijsko raziskovanje nam je pomagalo pri predstavitvi druge plati določenih situacij: ko gre z učenci kaj narobe, ne smemo gledati samo učence ampak moramo gledati tudi nase. Seminar se je odlično povezal s tretjo prioriteto vprašalnika IZES: izboljšanjem izvajanja izobraževanja.

3.2 Vsi vpleteni

Razširili smo svoja obzorja in pripeljali nove ljudi v proces samoevalvacije. Poleg tega vključujemo učence, ki rešujejo vprašalnike za bivše učence, preko računalnika in pisnih vprašalnikov za tiste, ki šolo zapuščajo. Ni nam še uspelo interpretirati vseh podatkov, je pa to trenutno ena izmed od osrednjih akcijskih točk.

Vedno več učiteljev vključuje v evalvacijo lastne strokovne prakse tudi svoje učence. Najprej pripravimo vprašalnike, pri tem pa nam pomaga akcijsko raziskovanje. Najti še boljše poti in načine samoevalvacije je nadaljnja naloga skupine IZES.

Ker smo se skozi to delo veliko naučili, lahko sedaj bolj podrobno evalviramo različne tipe projektov kot so npr. evropske izmenjave, dnevi za razmislek, znanstveno potovanje, itd. Uporabljamo različna manjša in bolj enostavna sredstva. Tudi med pripravo pedagoških pobud, kot so usposabljanje ali dan usposabljanja, razumemo samoevalvacijo kot resen in obvezen element in ne zgolj dodatek.

4. Nepričakovani rezultati

4.1 Demokracija

Uporaba samoevalvacije vodi do večje možnosti za pogovor in debato. V forumih ljudje interno kritizirajo in predlagajo spremembe. Ljudje se počutijo precej bolj vpletene v življenje šole. Vse postane bolj demokratično.

4.2 Profesionalizacija

Ljudem samoevalvacija priraste k srcu in sami prevzamejo pobudo, in z njo rasteta tudi navdušenje in strokovnost. Zaradi tega se šola spremeni v »živo« organizacijo.

Veliko smo se naučili o samoevalvaciji. Morda je ena od najpomembnejših stvari pri evalvaciji ta, da temelji na dejstvih in številkah, ne pa na približnih občutkih. Znotraj procesa samoevalvacije smo opazili strokovno rast. Vedno pogosteje tudi ugotavljamo, da so procesi sprememb počasni in zapleteni! Vidimo pa tudi, da ko se spremeni majhna stvar, je lahko ta začetek večjih sprememb.

5. Ni vse rožnato na De Rozenbergu.

Samoevalvacija je počasen proces in vsi je ne vidijo kot pomembno. Nekateri ljudje enostavno ne upajo stopiti pred ogledalo, ker se jim zdi, da ne potrebujejo sprememb.

Nekateri imajo tudi občutek prezaposlenosti in sprašujejo: »Ali moramo res opraviti tudi to?« Nekdo mi je celo povedal, da je sistem samoevalvacije na Škotskem odličen, ampak da počasi postaja kot prisilni jopič in da ni več tako zanimiv…

Samoevalvacija zahteva stalno in sprotno refleksijo. Ob tem moramo zbirati podatke, jih interpretirati in izvajati odločitve. Izboljša izobraževalno prakso in dvigne notranjo kakovost velikega števila učencev. Po drugi strani pa že obstoječo izobraževalno prakso še dodatno otežuje in zapleta. Težje se je tudi skriti za minimalističnim pristopom.

6. Zaključek

Kljub vsem preprekam se samoevalvacija še vedno splača!

Naš izobraževalni proces postane bolj strokoven in pridobi na kakovosti.

Predvsem pa pri otroku predstavlja veliko razliko!!!

Zaradi tega je potrebno vedno razmišljati in se izboljševati, ne da bi izgubili navdušenje in energijo.

Če se šola odloči za redno samoevalvacijo, morajo biti vsi udeleženi pripravljeni na ciklični proces, ki tvori konstanten del celote.

V novem šolskem letu (od septembra 2004 dalje) bo naša šola pregledana s strani inšpektorata. Želimo si aktivnega dialoga med notranjo in zunanjo evalvacijo, ker verjamemo v moč obeh sestavnih delov!

21. Samoevalvacija organizacije v Romuniji (RO)

Kontekst: Romunska nacionalna agencija je organizirala seminar o samoevalvaciji (11.–13. julij 2003) v sodelovanju z Nacionalnim združenjem učiteljev in managerjev v izobraževanju (NATEM); vsi zaposleni na agenciji so bili vključeni in so aktivno sodelovali pri tem seminarju. Moderator je bil Serban Iosifescu, predsednik NATEMa. Prispevek je pripravila Monica Calota, vodja nacionalne agencije.

Proces: »Med **prvim delom** smo izvedli brainstorming, in tako izbrali skupine, za katere smo odgovorni in skupine, ki jim poročamo. SWOT metoda (strengths = prednosti, weaknesses = slabosti, opportunities = priložnosti threats = nevarnosti) nam je pomagala pri oceni informacij, svetovanju in širjenju naših aktivnosti. Ugotovili smo, da so naše **prednosti** predvsem: človečnost in strokovnost zaposlenih; organizacija; IKT infrastruktura; število in kakovost publikacij (vključujoč spletno stran); aktivnosti ERASMUS koordinatorjev, inšpektorjev zadolženih za mednarodno sodelovanje in GRUNTVIG razvijalci, ki se redno usposabljajo v naši agenciji; in na koncu naj omenimo še transparenten in korekten proces selekcije. Med svoje **slabosti** uvrščamo: upravljanje s časom in konflikti; slabo povezanost z osrednjimi mediji; relativno šibko razširjenost centraliziranih akcij; šibki zaključki končnih poročil.

Med zunanjimi dejavniki smo šteli med **priložnosti** že obstoječe mreže za širjenje (tu v glavnem mislimo na lokalne inšpektorate v posameznih regijah); uvedba SYMMETRY; prisotnost »projektov lačnega trga«; veliko možnosti usposabljanja zaposlenih. Z vidika **nevarnosti** smo izpostavili naslednje: dokaj pogoste spremembe zakonodaje; prav tako na področju človeških virov in partnerskih institucij; določenih finančnih omejitev programa; zamud pri pošiljanju pogodb in sredstev s strani evropske komisije; funkcionalna nepismenost nekaterih kandidatov (npr. pri izpolnjevanju formularjev, pogodb, finančnega upravljanja).

V ***drugem delu*** seminarja smo se posvetili **»Razvoju kakovosti zaposlenih v agenciji«**; izpostavili smo nekatere posebne vidike: znanje, izkušnje in samorazvoj.

V ***tretjem*** delu smo se osredotočili na procese selekcije. Ocenili smo, da smo včasih prisiljeni upoštevati zgolj sposobnosti dobre priprave projekta, oziroma da obstoječa evalvacija ne zagotavlja uspeha v vsakem primeru in da je taka evalvacija bolj želja kot realnost.

Poudarjena je bila potreba po enotni evalvaciji, za to pa je potrebno razviti seznam nedvoumnih opisov za vsako področje. To bi pomenilo velik napredek v razvoju kriterijev selekcije, ki jo opravljajo zunanji evalvatorji. Vsako področje naj bi merili skozi opise kvalitete, npr.: nepravičen, pravičen, dober, odličen. V okviru delavnice so bili oblikovani nekateri taki opisi in potrjeni od prisotnih.

Spremljanju in evalvaciji smo namenili ***četrti del***. Poskusili smo odgovoriti na naslednja vprašanja, ki nas vztrajno spremljajo: ***Kaj*** evalviramo? (pretežno projektno dokumentacijo in njihovo skladnost z začetno prijavnico s pogodbo in obstoječo zakonodajo?). Enako velja za produkte (kaj obstaja, kako so povezani s pogodbo?) in vpliv (na ciljne skupine, institucije, zakonodajo, vire, ki so na voljo?). Podobno smo se ukvarjali z vprašanji ***Kako? Kdo? Kdaj?*** Ko smo raziskovali vpliv določenih projektov v dani instituciji smo kot dejstva uporabili različne vidike kot npr. politike institucij (vključujoč npr. notranje pravilnike), podobo, organizacijsko kulturo, odnose z lokalno skupnostjo in drugimi ustanovami. Posebno pozornost smo namenili spremljanju aktivnosti. Glede na to, da je razvoj projekta razvojni proces, smo kot osrednje sredstvo uporabili obiske na kraju dogajanja. Na ta način se lahko presodi skladnost sprva zastavljenih ciljev in porabe sredstev, opaznost projekta, zbiranje mnenj predstavnikov ciljnih skupin, itd. Takemu obisku mora nujno slediti predlog sprememb in dopolnitev, če so seveda potrebne. Na žalost se tovrstno spremljanje odvija samo pri relativno majhnem številu projektov.

Med ***petim in šestim delom*** seminarja smo se posvetili projektom organizacijskega razvoja. Preverjali smo lastne strateške vire v agenciji ter naše strateške cilje. Glavni strateški viri so: seminarji, ki jih organizira agencija; naše publikacije; spletna stran; obstoj mrež (resničnih in virtualnih) po vsej državi; diskusijske skupine; resnost in strokovnost zaposlenih na agenciji. Nacionalna agencija ima tudi primerna sredstva za evalvacijo, ki pa jih seveda dograjuje. Resno računamo, da bo SYMMETRY kmalu v uporabi. Izbrali smo tudi nekaj strateških ciljev in sicer, promocijo nacionalne agencije, stalen razvoj in izboljšanje sredstev evalvacije, dvig izobrazbe in kvalifikacij zaposlenih, hitro učenje SYMMETRY za večjo učinkovitost.

Nadaljnji razvoj: Kot rezultat dela na seminarju smo pripravili tri projekte institucionalnega razvoja.

Zaključek: Za nas je bil seminar uspešna izkušnja, še posebej osnovni koncept, ki je bil usmerjen na to da resnično »ustvarimo ogledalo za svojo organizacijo«. Pridobili smo tudi vrsto pozitivnih rezultatov glede oblikovanja teamov in skupinskega dela. Skupaj s Serbanom smo se odločili nadaljevati z našim poskusom in tudi v tem letu organizirati seminar o samoevalvaciji (8.–11. julij 2004). Letos je bil poudarek na organizacijski kulturi, managementu sprememb in razumevanju samoevalvacije kot procesa učenja.

Samoevalvacija projektov

Veliko šolskih aktivnosti vključuje sodelovanje in istočasno samoevalvacijo vseh vključenih: učencev, učiteljev, ravnateljev, šole kot celote. Šole, ki izvajajo mednarodne projekte, se pogosto pokažejo kot sposobni evalvatorji. Ne samo, ker to zahteva pogodba, temveč tudi zato, ker tako lažje ugotovijo prednosti in pomanjkljivosti tekočega projekta ter jih upoštevajo pri naslednjem.

22. *Samoevalvacija Comenius 1.1 projektnega dogodka v Romuniji (RO)*

Kontekst: Colegiul Economic Buzau je ekonomska srednja šola oddaljena 80 km severo-vzhodno od Bukarešte, ima več kot 1600 dijakov starih 15–19 let. Zaposleni so 3 direktorji in 80 učiteljev.

Prispevek je pripravila Catalina Postovei

Uvod: »Od leta 2002 smo partnerji v Comenius šolskem projektu z imenom »Comparisons between Youth Culture in Europe« skupaj s partnerji iz Nemčije, Anglije, Italije, Španije in Poljske. V septembru in oktobru 2003 smo organizirali projektni sestanek pri nas, kjer nas je bilo 22 učiteljev in 35 dijakov iz vseh omenjenih držav.

Za nas je bil velik izziv pripraviti poti za evalvacijo tega dogodka. Nihče nam ni razložil kaj narediti, vendar smo vedeli, da je to dobra priložnost, da evalviramo šolo ter dejavnosti učiteljev in učencev.

Kdo je sodeloval pri evalvaciji? Učitelji, člani Comenius teama in skupina učiteljev, ki niso sodelovali v Comenius aktivnostih.

Kaj smo evalvirali? Skušali smo evalvirati vpliv Comenius projektnega sestanka na življenje v naši šoli in na nas same.

Proces:
Katera orodja smo uporabili pri samoevalvaciji?

1. **Načrtovanje in obveščanje:** Vse smo načrtovali zelo natančno: udeležence, program, itd. Pripravili smo program za vse udeležene učitelje in učence ter zloženko za vse ostale učitelje, inšpektorje in medije.

2. **Aktivnosti učencev:**

   Vprašalnik: Učenci so odgovarjali na vprašanja o svojem izobraževalnem sistemu. Skušali smo jih spodbuditi k razmišljanju o tem, kaj imajo drugje, kakšne so razlike in katere podobnosti. Po tem smo podatke analizirali skupaj s študenti. Na koncu je vsaka šola prejela portfolio rezultatov. Učenci pa so rezultate predstavili učiteljem, njihovim kolegom in medijem.

   Posterji: Učenci so pripravili velike posterje na teme, ki smo jih izbrali za pomembne za njihovo poznavanje ostalih držav v projektu. Delali so v skupinah po štiri ali pet. Rezultate so predstavili vsem učiteljem. Posterji so še vedno na šolskih zidovih.

   Vtisi učencev: Učenci so napisali svoje vtise o sestanku. Vsi njihovi pogledi in misli so bili zbrani in bodo objavljeni v posebni reviji na koncu šolskega leta; prav tako bodo predstavljeni v Power Point-u.

   Portfoliji: Med sestankom so učenci pripravljali zbirke materialov o krajih, ki so jih obiskali: Buzau, Bran, Brasov in dolino Buzau. Predstavniki iz vsake šole so nato sestavili portfolije, ki so predstavljali drugačno posebnost države v sliki in besedi. Tako so učenci evalvirali svoja doživetja ter prispevali k boljšemu poznavanju Romunije v Evropi.

3. **Aktivnosti učiteljev:**

   Učitelji so evalvirali aktivnosti prvega leta projekta med pogovori. Prav tako so načrtovali aktivnosti drugega leta Comenius projekta in mladinskega festivala, ki bo maja v Nemčiji. Pripravili so tudi končno poročilo sestanka.

   Učitelji so izpolnili vprašalnik, ki se je nanašal na aktivnosti šole v Comenius projektu. Vprašanja so se nanašala na ure poučevanja, izbirne ure, ure nadomeščanja, plačane in neplačane ure nadomeščanja, izven šolske aktivnosti, urnik Comenius projekta, posebne zadolžitve znotraj Comenius projekta (npr. koordinatorji), ipd. Rezultati vprašalnika so bili predstavljeni v vsaki partnerski šoli med učiteljskimi sestanki.

4. **Aktivnosti po sestanku:**

   V klubu se je po Comenius sestanku odvil še en sestanek in sicer z vsemi sodelujočimi učitelji in učenci. Pogovorili smo se o pozitivnih in negativnih vidikih.

   V Comenius tednu (17. novembra) smo organizirali tekmovanje za vse učence. Odgovarjali so na vprašalnik in pripravili posterje z naslovom »Mi in Evropa«. Učenci so prejeli diplome, majice in kape s Comenius znakom.

23. Samoevalvacija litvansko-italijanskega projekta (LT)

Kontekst: To poročilo so pripravili Laurynas Ivinskis iz gimnazije iz Kuršėnai, Litva in njihovi italijanski partnerji iz Cittadelle. Koordinator projekta je Valdoné Verseckiené. Podrobnejši opis projekta se nahaja med »našimi zgodbami« (our story) na spletnih straneh I-Probe.

Tema projekta:

»Reki Brenta and Venta: priči preteklosti in sedanjosti: stavbe, delo in folklora vzdolž obeh rek«

Produkti projekta:

- Video film, ki dokumentira tako izmenjave kot izkušnje učencev v obeh državah
- Zgoščenka (CD), ki vsebuje vse projektno gradivo
- Knjiga, ki pripoveduje zgodbo dveh rek, vključujoč znane balade in pesmi povezane z njima v treh jezikih. Poleg je še priloga z najpogosteje uporabljenimi besedami, frazami in stavki v jezikih držav partnerk projekta.

Rezultati projekta:

- Učenci so spoznali veliko novega o svoji deželi in deželi partnerki, o bližnjem okolju in stavbah, delu in folklori svoje in partnerske dežele. Projekt jih je spodbudil, da so pogledali preko svojih dosedanjih izkušenj in prepričanj in da cenijo druge kulture.

- Preko aktivnosti projekta so učenci razvijali boljše razumevanje svojega lastnega življenja, kulturne dediščine in lokalnega okolja kot tudi partnerske šole. Spoznavali so pomen drugih tradicij in kultur.
- Sodelovanje v projektu je izboljšalo motivacijo in sposobnost učencev za sporazumevanje v angleščini, italijanščini in litvanščini. Njihovo izražanje v angleščini je postalo bolj tekoče in naučili so se nekaterih osnovnih jezikovnih struktur in pravil v italijanščini in litvanščini. Postali so sposobni izmenjavati enostavne informacije s svojimi gosti in se znajti v vsakodnevnih situacijah. Prav tako so postopoma osvojili tudi bolj zahtevne tehnične izraze iz projekta.
- Učitelji, ki so v projektu sodelovali, so prav tako pridobili nove veščine za delo v teamu. Občutek deljenja projekta je prispeval k boljšim odnosom učitelj – učitelj ter učitelj – učenec.
- Vsi v projektu sodelujoči učitelji so sedaj pripravljeni na bolj poglobljeno medkurikularno delo. Njihovi pristopi k poučevanju so se spremenili skozi razvojem novih učnih veščin, kot npr. pogostejša uporaba aktivnih metod poučevanja in učenja. Osvojili so nove pedagoške pristope, ki so jih spoznali pri svojih projektnih kolegih, hkrati pa imeli veliko priložnosti primerjati svoje delo med seboj.
- Lokalna skupnost je bila obveščena, da gimnazija Laurynas Ivinskis gosti italijanske projektne kolege. Na drogu pred šolo sta v toku dveh tednov, kolikor so bili gosti na obisku, izobesili dve zastavi: italijansko in litvansko. To je skupnosti omogočilo, da se čeprav majhno mesto, počuti kot del Evrope.

Evalvacija:

- **Neformalna:** Ves čas trajanja projekta je tekla neformalna evalvacija obojega, procesa in rezultatov. Med obdobjem izmenjav v Italiji in Litvi se je izvajala vsak dan. Naš namen je bil, da se odvija skozi odprt dialog. Učence se je spodbujalo, da govorijo o svojih najuspešnejših trenutkih kot tudi o problemih. Tak pristop je pripeljal do dobrih rezultatov obenem pa je pomagal učencem, da so bolje razumeli svoje partnerje, in da so se izognili komunikacijskim problemom. Neformalni pogovori so tekli tudi s starši učencev. Učitelji obeh skupin so se pogovorili o rezultatih na koncu vsakega dne, obenem pa pripravili načrt za naslednji dan.
- **Formalna:** ob zaključku projekta, ko so učenci izpolnjevali vprašalnike. Negativnih odgovorov ni bilo. Učenci so poudarili različnost mnenj, ki so bila po njihovem pravzaprav najbolj uspešna. Večina litvanskih in italijanskih učencev je cenila dejstvo, da jih je sodelovanje v projektu naučilo tolerance in spoštovanja drugačne kulture in jim pomagalo bolje razumeti svojo lastno. Pomagala jim je tudi, da se zazrejo sami vase. Tako ali drugače so vsi pojasnili, da je bil ta projekt ne samo zaradi učenja novih stvari, pač pa tudi odlična šola življenja, ki jim je pomagala, da spoznajo, da se moraš kot evropski državljan veliko naučiti.

24. Evalvacija mednarodnega okoljskega projekta s strani romunskega partnerja (RO)

Kontekst: Vojaška srednja šola »Mihai Viteazul« iz Alba Iulia je imela od vedno posebno mesto v zgodovini romunskega vojaškega šolanja. Ustanovljena 23. septembra 1919 v Tirgu Mures, ni trajala dolgo, saj so na to vplivali zgodovinski dogodki. Ponovno je bila ustanovljena leta 1975 v Alba Iulia, zgodovinskem mestu in prestolnici Transilvanije, kakih 400 km oddaljeni od Bukarešte, kjer se nahaja danes v novi in modelni stavbi. Učence izberejo po sprejemnih izpitih, ko so stari 15 in pri 19 šolo zaključijo. Šola je dosegla in ohranila mnoge velike tradicije in rezultate skozi delo obojih, učiteljev in učencev. Mnogi med njimi so postali pomembni ljudje tako v vojaškem kot civilnem življenju. To poročilo je pripravila Dr. Marinela Bitu.

Vsebina: » Osrednja tema projekta se nanaša na področje zaščite okolja. Sodelujejo šole iz Romunije, Italije, Litve in Slovenije. To partnerstvo prispeva k bogatenju in spoznavanju različnosti med partnerji. Krepi njihovo znanje in veščine glede problemov, ki jih prinaša onesnaženost okolja in problemov družbe v zvezi s tem. Partnerji spoznavajo te probleme, njihov pomen na globalni in individualni ravni, vzroke za stanje ter skupaj iščejo rešitve.

- Vsi sodelujoči so vključeni v znanstveno raziskovanje, ki se osredotoča na merjenje, modele in ohranjanje celovitosti ekosistemov na različnih področjih Evrope, sedaj in v prihodnosti.
- Razvijajo pomembne študije okolja v in izven šole. Pri tem uporabljajo sodobne metode, kot so opazovanje izkušenj, sodelovalno učenje, študije primerov, raziskovanje in reševanje problemov.

Samoevalvacija prvega leta projekta Comenius učiteljskega teama

Vse partnerske šole so se dogovorile, da je potrebno po prvem letu skupaj oceniti projektne aktivnosti. Učitelji koordinatorske šole, ravnatelji romunskih, litvanske in slovenske šole in še štiri sodelujoči učitelji so izvedli samoevalvacijo na drugem sestanku projektne skupine, ki je potekal na slovenski šoli od 15. do 19. maja 2003. Uporabljeni so bili materiali projekta MICE.

Vsaka sodelujoča šola je z vprašalniki povprašala učence in učitelje, ki sodelujejo v projektu. Vprašalniki so bili pripravljeni z zaprtimi vprašanji, kjer je bilo možno odgovore enostavno odkljukati. Potem je tekel razgovor v skupinah. Rezultate so skupaj analizirali vsi prisotni na sestanku. Rezultati so bili namenjeni optimizaciji projektnih aktivnosti. Posebno pozornost smo namenili osmim temam. Te so: evalvacija projekta, komunikacija med partnerji, odprtost in razumevanje projekta, produkti in rezultati, evropsko državljanstvo v šoli, sodelovanje celotne šole, posebne predmetne veščine za učitelje, motivacija učencev, ozaveščanje učencev o evropskem državljanstvu. Vsi rezultati so predstavljeni na projektni spletni strani (v sekciji »evalvacija« www.landscapes77.home.ro)

Kratki komentarji k nekaterim točkam evalvacije:

A. Evalvacija projekta se nanaša predvsem na delovni načrt v prvem letu. Učitelji iz vseh partnerskih šol se pomenijo in do podrobnosti dogovorijo o načrtu vsake šole, potem šele pripravijo skupni plan. Le ta je pripravljen tako, da ustreza vsem želenim produktom in aktivnostim. Predstavljene so bile tudi nekatere aktivnosti, ki bi izboljšale razširjenost projekta.

B. Komunikacija med partnerji: Učitelji so bili naprošeni, da izpolnijo obrazec o strategijah »skupnega jezika«, sredstev komunikacije, pogostosti, ciljev, izmenjave materialov, itd. Zbrani podatki so spodbudni, saj kažejo na redno in učinkovito komunikacijo, predvsem preko e-pošte, namenjene izmenjavi informacij, pošiljanju materialov ali pogovarjanju o končnem izgledu produktov.

C. Celotno šolsko vključevanje: Izdelan je bil vprašalnik, ki naj bi evalviral vključevanje učencev in učiteljev. Izvedli so ga na vsaki šoli še pred skupnim sestankom. Vprašani so bili, da naštejejo države, ki sodelujejo v projektu, ali pa prednosti, ki jih prinaša sodelovanje v tem projektu. Učenci so izpostavili, da so se s tem sodelovanjem povečali znanje, veščine in občutljivost, ki so dobri temelji za širjenje obzorij in željo po spoznavanju sodobne Evrope.

D. Motivacija učencev in njihova ozaveščenost glede Evropskega državljanstva: Učencem so bili dani vprašalniki. Skozi te so preverjali zanimanje učencev za dodatno delo v projektu, sodelovanje v posameznih aktivnostih izven šole, pripravljanju materialov, bolj aktivnemu delu in učenju s področja evropskih demokratičnih struktur. Zbrani podatki so na volj na spletnih straneh.«

25. Evalvacija Comenius jezikovnega projekta (GB)

Kontekst: V pripravi končnega poročila o projektu, ki ga zahtevajo nacionalne agencije, sta šoli Lincoln Christ«s Hospital School, Velika Britanija, in Lycée Léonard da Vinci iz Vendée evalvirala svoj dveletni projekt (2003–2004) na temo Stereotipi v produktih (časopisni članki, poročila, drame), pri statističnih kazalcih (rezultati izpitov) in preko ločenih vprašalnikov za učence in učitelje. Analizo sta pripravila Chris Williams in Cécile Lafon.

Izsek iz samoevalvacijskega vprašalnika za učence (z rezultati iz obeh šol: B= Britanci, F= Francozi)

SPLOŠNI CILJI
V kolikšni meri ste vi sami dosegli naslednje cilje? (Vsi učenci)

CILJ	1	2	3	4	PRIMERI ODGOVOROV
Izboljšanje jezikovnih veščin in znanj pri tujem jeziku		B1 F3	B4 F4	B5 F3	F: *»v dveh tednih v Angliji sem se naučil več, kot prej v celem letu«* F: *»povsem normalno se mi je zdelo poslušati angleščino«* F: *Naučil sem se novih izrazov, nisem pa prepričan, da sem postal bolj sposoben«* B: *»res mi je pomagalo pri ustnem izražanju, zelo sem napredoval«*
Pridobivanje zaupanja v drug jezik		B1 F2	B5 F4	B4 F4	F: *»sedaj ne razmišljam več toliko, preden spregovorim. Najboljša stvar tega obiska...«* B: *»veliko bolj samozavesten sem pri uporabi svoje francoščine«*
Izboljšanje mojih medkulturnih znanj in veščin		B2 F3	B6 F3	B2 F4	F: *»sedaj se veliko bolj zavedamo predsodkov«* F: *»Angleži so precej drugačni, kot smo sprva mislili«* B: *»Bolje razumem francosko kulturo. Zelo smo uživali pri izmenjavi«*
Sodelovanje z ljudmi iz drugih dežel		B2	B2 F3	B6 F7	F: *»Biti v angleški družini mi je veliko pomagalo«* B: *»Moja družina se je z mano pogovarjala v francoščini, Kakšna priložnost!«*

Britanski učenec: *»Moja pogovorna francoščina se je zelo popravila. Prvič v življenju sem začel 'misliti v francoščini'.«*

Francoski učenec: *»Spoznati osebo iz druge države in z njo prebiti en mesec mi je dalo misliti o pomenu znanja angleščine in me je navdušilo, da nadaljujem z učenjem.«*

Izvleček iz evalvacijskega poročila za nacionalno agencijo:

Glavni zaključki in posledice:

- **Glavni zaključki:** *Projekt je bil zelo uspešen. Mladi ljudje so izkusili raznovrstne aktivnosti na obeh straneh in izboljšali svoje razumevanje jezika ter kulture drug drugega.*
- **Posledice:** *Za mnoge udeležence se je bil to dogodek, ki jim je spremenil življenje, kot tudi priložnost, da izboljšajo svoje jezikovne veščine. Kar nekaj učencev govori o tem, da bi študirali zunaj.*

Kje pričakovanja niso bila dosežena: evalvacija učencev je pokazala, da bi mnogi radi šli na enodnevni izlet v London ali Pariz in da bi bilo več družabnih aktivnosti zvečer. Koordinator pa meni, da mora biti ravnotežje med tem, kar si želijo učenci in kar so cilji projekta ter drugimi omejitvami, kar je dovoljeno v projektni pogodbi in kar je možno v finančnem smislu.

Kaj je šlo res dobro: pravzaprav vse – nastanitev, potovanje, program, izziv za učence in širjenje njihovih obzorij, doseganje jezikovnih ciljev, graditev temeljev za bodoče sodelovanje učencev in institucij.

6 POGLEJMO SE V SVOJEM LASTNEM OGLEDALU

Kakšni izzivi glede samoevalvacije čakajo vašo šolo ali vašo institucijo?

- Ustvarjati zanimanje za samoevalvacijo
- Sprememba razumevanja pomena samoevalvacije
- Postavljanje učenja na prvo mesto v šoli tako, da postane samoevalvacija naravni proces
- Razvoj vsešolskega samopregledovalnega sistema, ki bo dopolnil ali nadomestil zunanjo inšpekcijo
- Zagotoviti čas za pravilno samoevalvacijo
- Razvijanje strategij za zbiranje dokazov
- Integracija samoevalvacije v sistem
- Uporaba rezultatov samoevalvacije
- Poročanje o rezultatih samoevalvacije
- Odločanje o tem, kako naj bodo rezultati predstavljeni
- Soočanje z nevarnostmi izpostavljanja, ki ga prinese samoevalvacija
- Spopadanje z odporom posameznikov, da bi se odprli samoevalvaciji
- Sprejemanje ideje, da lahko tudi učenci evalvirajo učitelje in njihovo delo
- Razvoj razumevanja, da je samoevalvacija naraven proces, ki poteka vseskozi
- Povezovanje šolske samoevalvacije z načrtovanjem razvoja šole
- Imeti pred seboj vedno jasne akcijske točke, ki naj bodo osnovane na samoevalvaciji, zato da bomo izboljšali kakovost šolskega dela
- Doseči skupno razumevanje šolskih samoevalvacijskih procesov

Refleksija:

- Kako daleč je to v skladu z vašo osebno izkušnjo?
- Kaj bi še dodali na ta seznam?

Diskusija:

- Kako pomembna je samoevalvacija za vašo osebno izkušnjo?
- Kaj pa za vašo šolo?
- In kako za nacionalni kontekst?

7 PARTNERJI MREŽE I-PROBE

- Landcommanderij Alden Biesen (B)
- DARIC, Rectorat Nantes (FR)
- AEDE Nederland (NL)
- Universiteit Leiden, Platform, Opleiding, Onderwijs, Organisaties (PLATO) (NL)
- Aberdeen City Education Department (UK)
- National Association of Trainers in Educational Management (RO)
- Zavod Republike Slovenije za Šolstvo (SI)
- The Department of Education, Inspectorate Flanders (B)
- The Ministry of Education and Science of the Republic of Lithuania (LT)
- Dominican College, Dublin (IE)
- Stedelijk Dalton Lyceum VMBO dept., Dordrecht (NL)
- Liceul »Alexandru Ioan Cuza«, Bucharest (RO)
- Rozenberg Secundair Onderwijs, Mol (BE)
- Lincoln Christ«s Hospital School, Lincoln (UK)
- Lycée Victor Hugo, Château-Gontier (FR)
- Schulverbund Graz West (A)
- Universidad Complutense, Madrid (ES)

Za kontakt se obrnite na: www.I-Probenet.net

Knjiga je prevedena v angleški jezik, nizozemščino, francoščino, španščino, nemščino, romunščino, slovenščino in litvanščino in je na voljo na internetni strani I-Probenet (www.I-Probenet.net) brezplačno v .pdf obliki.

Lektorirana verzija je na voljo tudi na http://kakovost.ric.si

Alden Biesen

Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap

Established with the support of the European Commision

ISBN 961-238-516-5

9789612385163

Coordinator: Guy Tilkin – guy.tilkin@alden-biesen.be
Layout: Frederic Boonen – frederic@aveepee.be